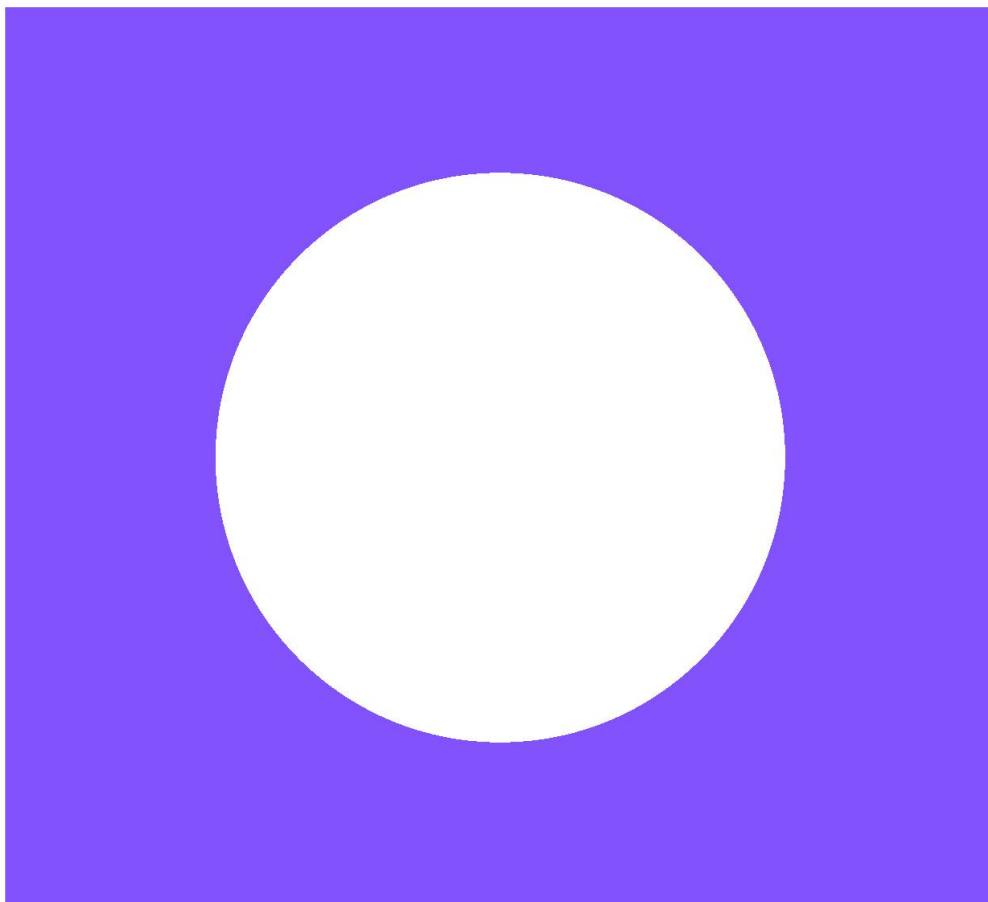

Proiectul de energie solară Dama

Planul de refacere a mijloacelor de subzistență (LRP)

Martie 2026

Registru de emitere și revizuire

Revizuire	Data	Autor	Verificator	Aprobat	Descriere
A	28.11.25	Borka Kovachevik Daniela Tarnovschi	Tom Streather	Andrew Day	Prima versiune pentru comentariile clientului
B	30.01.26	Tom Streather	Andrew Day	Andrew Day	Raport cu comentariile clientului/LTA din runda 1
C	03.03.26	Elle Seymour	Andrew Day	Andrew Day	Raport cu comentariile clientului/LTA din runda a 2-a

Document Referință: 100125789 | AA01 | B | 1

Acest document este emis pentru partea care l-a comandat și numai în scopuri specifice legate de proiectul menționat mai sus.
Nu trebuie să fie utilizat de nicio altă parte sau în niciun alt scop.

Nu ne asumăm nicio responsabilitate pentru consecințele utilizării acestui document de către orice altă parte, sau utilizarea acestuia
în orice alt scop, sau conținerea oricărei erori sau omisiuni care se datorează unei erori sau omisiuni în datele furnizate nouă de alte
părți.

Acest document conține informații confidențiale și proprietate intelectuală. Nu trebuie arătat altor părți fără consimțământul nostru și
al părții care l-a comandat.

Cuprins

Rezumat	1
1 Introducere	3
2 Descrierea proiectului și domeniul de aplicare al LRP	4
2.1 Descrierea proiectului	4
2.2 Proiectul, locația și comunitățile afectate	4
2.3 Cerințe privind ocuparea terenurilor și domeniul de LRP	5
3 Abordare și metodologie	8
3.1 Prezentare generală	8
3.2 Consultarea și sondajele persoanelor afectate de proiect (PAP)	8
3.3 Observații pe teren privind mijloacele de subzistență și impactul	9
3.4 Consultarea părților interesate vizate cu autoritățile locale	10
3.5 Limitări și constrângeri în colectarea datelor	11
4 Cadru de reglementare și politici în domeniu	12
4.1 Cadru juridic național	12
4.1.1 Prezentare generală instituțională	12
4.1.2 Legislația relevantă în materie de terenuri	12
4.2 Cadru internațional de referință	13
4.3 Analiza lacunelor în materie de reglementare și standarde internaționale	14
5 Implicarea părților interesate și mecanismul de soluționare a reclamațiilor	16
5.1 Prezentare	16
5.2 Analiza părților interesate	16
5.3 Activități anterioare de implicare a părților interesate în cadrul ESIA	16
5.4 Consultarea părților interesate din mediul instituțional	17
5.5 Consultarea comunității afectate	17
5.6 Divulgarea informațiilor	18
5.7 Participarea femeilor și a altor grupuri vulnerabile	20
5.8 Mecanism de soluționare a reclamațiilor	20
5.9 Divulgarea documentului LRP	21
6 Baza socioeconomică	23
6.1 Prezentare generală	23
6.2 Prezentare demografică generală	23
6.3 Mijloace de subzistență și venituri	24

6.3.1	Prezentare	24
6.3.2	Agricultură și zootehnie	24
6.3.3	Accesul la piață, creditul și sezonabilitatea	25
6.3.4	Venituri salariale, pensii și remitențe	25
6.	Utilizarea, proprietatea și accesul la terenurile agricole	26
6.4.1	Prezentare generală	26
6.4.2	Pășunile și percepțiile asupra comunității	26
6.4.3	Agricultura sezonieră, drumuri și provocări legate de acces	27
6.	Comunitate, locuințe și bunuri	27
6.6	Servicii și instituții sociale	28
6.7	Percepții și priorități ale comunității	28
6.8	Rolurile și relațiile de gen	29
6.9	Persoane vulnerabile	30
7	Evaluarea impactului	31
7.1	Prezentare generală	31
7.2	Recensământul persoanelor afectate	31
7.3	Impactul asupra terenurilor și mijloacelor de subzistență	32
7.3.1	Prezentare generală	32
7.3.2	Restricții privind accesul la creșterea oilor	33
7.3.3	Restricții privind accesul la pășunatul bovinelor	34
7.3.4	Impact indirect asupra fermierilor din apropiere și asupra utilizatorilor drumurilor agricole	34
7.4	Impactul asupra grupurilor vulnerabile	34
8	Politica LRP, eligibilitate și drepturi	35
8.1	Prezentare generală	35
8.2	Angajamentele politicii LRP	35
8.3	Principii de eligibilitate	35
8.4	Matricea drepturilor	36
8.5	Data limită	39
9	Strategia de refacere a mijloacelor de subzistență	40
9.1	Prezentare generală	40
9.2	Programare și gestionarea accesului	40
9.3	Compensații pentru situații neprevăzute și măsuri de sprijin	41
10	Modalități de implementare, calendar și buget	42
10.1	Prezentare generală	42
10.2	Roluri și responsabilități	42
10.3	Calendarul de implementare	43
10.4	Buget și finanțare	43
10.5	Gestionarea schimbărilor	44

11	Monitorizare, evaluare și finalizare	45
11.1	Prezentare generală	45
11.2	Monitorizare internă	45
11.3	Monitorizare și evaluare externă	46
11.4	Gestionarea bazelor de date și raportarea	47
11.5	Gestionare adaptivă	47

Anexe	48
-------	----

A.	Recensământul populațiilor direct afectate și sondaj privind impactul	49
B.	Primar / Reprezentant al comunei Întrebări orientative pentru interviu	55
C.	Întrebări pentru interviul cu reprezentantul consiliului local	57

Tabele

Tabelul 2.1:	Terenuri asigurate pentru stația de racordare la rețea și linia de transport	7
Tabelul 4.1:	Prezentare generală a legislației românești relevante în materie de terenuri	12
Tabelul 4.2:	Prezentare generală a IFC PS5 (2012) și EBRD PR5	13
Tabelul 4.3:	Analiza comparativă a lacunelor dintre standardele de reglementare și cele internaționale	15
Tabelul 5.1:	Rezumatul reuniunii de consultare privind LRP	17
Tabelul 5.2:	Consultări cu gospodăriile direct afectate	18
Tabelul 5.3:	Detalii de contact ale mecanismului de soluționare a reclamațiilor	20
Tabelul 6.1:	Rezumatul profilurilor de trai ale gospodăriilor afectate direct	24
Tabelul 6.2:	Locuințe în comuna Grăniceri.	28
Tabelul 6.3:	Rezumatul percepțiilor și priorităților	29
Tabelul 7.1:	Rezumatul recensământului persoanelor afectate	32
Tabelul 7.2:	Prezentare generală a impactului asupra terenurilor și mijloacelor de subzistență	33
Tabelul 8.1:	Matricea drepturilor	37
Tabelul 10.1:	Buget indicativ pentru LRP	44
Tabelul 11.1:	Indicatori-cheie de performanță pentru monitorizare	45
Tabelul 11.2:	Programul de monitorizare internă	46

Figuri

Figura 2.1:	Locația și schema proiectului solar Dama	5
Figura 2.2:	Amprenta substației ICS și a cablului subteran în cadrul proiectului LRP	6
Figura 5.1:	Afișul proiectului, broșura de informare publică și formularul de reclamații	19
Figura 5.2:	Afișul proiectului afișat pe panoul de anunțuri al primăriei	19

Figura 5.3: Procesul de soluționare a reclamațiilor	21
Figura 6.1: Profilul demografic al comunei Grăniceri.	23
Figura 9.1: Constrângeri sezoniere și calendarul de execuție a lucrărilor de construcție	40
Figura 10.1: Calendarul orientativ de implementare a LRP	43

Fotografii

Fotografia 3.1: Vizită la fața locului pentru inspectarea traseului liniei subterane de transport	9
Fotografia 3.2: Întâlniri de consultare privind LRP cu autoritățile locale din Grăniceri și primarul	11
Fotografia 6.1: Drum agricol de acces utilizat de DAH-1 pentru pășunatul vitelor	27

Rezumat

Introducere

Proiectul Dama Solar Power cuprinde o centrală solară fotovoltaică de 1044 MW în județul Arad, România. Acest plan de refacere a mijloacelor de trai (LRP) acoperă numai componentele proiectului legate de conectarea la rețea: cablul subteran de 3,6 km și 400 kV și stația de interconectare (ICS) „Grăniceri”. Cablul va fi instalat în întregime sub un drum agricol existent și pe teren public, fără a fi necesară achiziționarea de terenuri private. Nu vor avea loc deplasări fizice, iar impactul se limitează la restricții temporare de acces la pășuni și la construcția de drumuri agricole de acces.

Acest LRP a fost elaborat pentru a respecta Standardul de performanță 5 al Corporației Financiare Internaționale (IFC) și Cerința de performanță 5 a Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), abordând lacunele din legislația română, inclusiv restabilirea mijloacelor de trai și mecanismele de soluționare a reclamațiilor. Proiectul se angajează să planifice activitățile în așa fel încât să evite în primul rând impactul asupra veniturilor, să compenseze impactul asupra veniturilor și să instituie un mecanism de soluționare a reclamațiilor la nivel de proiect pentru a asigura conformitatea cu standardele creditorului.

Implicarea părților interesate, mecanismul de soluționare a reclamațiilor și evaluarea impactului

Pe baza consultărilor ESIA, în octombrie 2025 au fost întreprinse consultări specifice LRP cu autoritățile locale, instituțiile agricole și cele două gospodării direct afectate (DAH-1 și DAH-2), inclusiv interviuri aprofundate cu gospodăriile la 29 octombrie 2025, pentru a informa identificarea PAP, evaluarea impactului potențial și măsurile de acces și programare bazate pe evitarea impactului.

În cadrul reuniunilor a fost prezentată o broșură de informare publică, iar mecanismul de soluționare a reclamațiilor este operațional, oferind multiple canale de depunere a reclamațiilor și un termen de soluționare de 30 de zile. LRP va fi publicat în limba română și engleză la primărie și online, asigurând transparența și accesibilitatea.

Consultările și sondajele efectuate în rândul populației afectate confirmă faptul că două gospodării pastorale – crescători de ovine și bovine – vor fi afectate în mod direct, dar temporar. După cum se detaliază în referința LRP, ambele gospodării depind de pășunile traversate de traseul cablului. Aproximativ douăzeci de fermieri și utilizatori ai drumurilor agricole pot suferi, de asemenea, impacturi indirecte sub forma unor inconveniente pe termen scurt în timpul construcției. Ocuparea permanentă a terenurilor este limitată la 3,3 ha pentru substația ICS pe terenuri comunale neproductive, fără impact asupra mijloacelor de subzistență. În concluzie, impactul asupra mijloacelor de subzistență – legat în principal de restricțiile de acces – este de așteptat să fie temporar și reversibil și, prin urmare, nu va fi semnificativ. În timpul evaluării nu au fost identificate gospodării vulnerabile afectate direct.

Politica LRP, eligibilitate, drepturi și strategie de restabilire a mijloacelor de subzistență

Proiectul se angajează să implementeze acest LRP în deplină conformitate cu Standardul de performanță 5 al IFC și Cerința de performanță 5 a BERD. Aceste standarde impun ca achiziția de terenuri și restricțiile aferente să evite sau să minimizeze strămutarea, pe cât posibil, să asigure despăgubiri la costul integral de înlocuire și să mențină un angajament transparent și incluziv. Proiectul va aplica aceste principii prin evitarea impactului ca strategie principală, susținută de despăgubiri echitabile, mecanisme accesibile de soluționare a reclamațiilor și monitorizare pentru verificarea rezultatelor.

În cazul în care nu se poate evita complet acest lucru, se vor lua măsuri speciale pentru grupurile vulnerabile și se vor restabili mijloacele de subzistență.

Eligibilitatea pentru LRP se bazează pe recensământul populației afectate și pe sondajele de impact realizate în timpul pregătirii LRP. Categoriile includ gospodăriile afectate direct, fermierii afectați indirect și utilizatorii drumurilor.

Matricea rezumativă a drepturilor

Tipul impactului	Drept
Pierdere temporară a accesului la pășunat	Evitarea prin programarea pe perioada iernii; dacă este inevitabil: compensație în numerar (0,55 EUR/oaie/zi; 2,50 EUR/vacă/zi; 100 EUR/zi de muncă), refacerea pășunilor, rambursarea subvențiilor
Restricționarea accesului la drumurile agricole	Notificare prealabilă, gestionarea traficului, refacere completă (fără pietriș) Rutele alternative temporare vor fi identificate și convenite în consultare cu utilizatorii drumurilor afectați indirect
Perturbări indirecte	Notificare prealabilă; acces la mecanismul de soluționare a reclamațiilor
Impacturi neprevăzute	Măsuri de atenuare și compensare de la caz la caz, inclusiv asistență suplimentară specifică dacă monitorizarea/GRM identifică gospodării sau persoane vulnerabile afectate.

Strategia de restabilire a mijloacelor de subzistență acordă prioritate evitării prin programarea pe perioada de iarnă (noiembrie-februarie) și include compensații de urgență în cazul în care evitarea nu reușește. Măsurile suplimentare includ angajamente de rezervare a unui buget de urgență pentru deteriorarea pierderilor de venituri, refacerea pășunilor, protecția subvențiilor și refacerea completă și îmbunătățirea drumurilor agricole. Data limită oficială a fost stabilită la 31 octombrie 2025 și va fi comunicată în cadrul divulgării LRP (programată provizoriu pentru februarie/martie 2026), inclusiv prin broșura de informare publică.

Implementare, calendar și buget

Construcția va începe după publicarea LRP în primul trimestru al anului 2026 și se va desfășura pe segmente de până la 1 km dacă începe în lunile de iarnă, pentru a evita sezonul de pășunat și cel agricol. Finalizarea este prevăzută pentru primul trimestru al anului 2028 și va fi verificată de consilierul tehnic al creditorilor. Bugetul alocat implementării LRP este plafonat la 37 400 EUR, acoperind protecția subvențiilor pentru compensări neprevăzute, reabilitarea terenurilor, implicarea și monitorizarea, și include o rezervă de 10 % pentru impacturi neprevăzute.

Monitorizare și finalizare

Monitorizarea va urmări refacerea pășunilor și a accesului rutier, protecția subvențiilor și satisfacția PAP. Monitorizarea va urma un plan cu termene precise, incluzând verificări de referință înainte de construcție, monitorizare lunară în timpul construcției, monitorizare trimestrială după construcție și verificarea finală a mijloacelor de trai la șase luni după finalizarea refacerii terenurilor și a refacerii accesului.

Verificarea externă va fi efectuată de consilierul tehnic al creditorilor. Restaurarea mijloacelor de trai va fi considerată finalizată atunci când accesul va fi restabilit, compensațiile (dacă există) vor fi plătite, iar gospodăriile afectate își vor confirma satisfacția.

1 Introducere

Proiectul Dama PV (sau Proiectul) implică dezvoltarea unei centrale solare fotovoltaice de 1044 MW situată în vestul României, în zona de nord-vest a județului Arad și în apropierea graniței cu Ungaria. Compania de proiect responsabilă de gestionarea tuturor fazelor de dezvoltare, implementare, autorizare, construcție și exploatare a centralei este West Power Investments SRL (WPI sau Compania de proiect). WPI funcționează sub proprietatea strategică și conducerea Rezolv Energy (sau Sponsor).

Procesul de achiziție a terenurilor va fi aliniat la Strategia de sustenabilitate a Rezolv Energy, iar Proiectul va solicita finanțare de la instituții care respectă Principiile Equator. Pe lângă faptul că este dezvoltat în conformitate cu cerințele legislației românești, Proiectul va respecta standardele internaționale de finanțare durabilă ale Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și ale Corporației Financiare Internaționale (IFC, a se vedea capitolul 4 pentru mai multe detalii).

Acest Plan de refacere a mijloacelor de trai (LRP) a fost elaborat pentru a îndeplini aceste cerințe. Mai precis, LRP evaluează și oferă un plan pentru atenuarea și gestionarea impactului asupra mijloacelor de trai și a deplasării economice preconizate de instalațiile de conectare la rețea ale proiectului, inclusiv o linie electrică subterană de 400 kV cu o lungime de 3,5 kilometri și substația de interconectare (ICS) „Grăniceri” a proiectului.

Acest raport este un LRP de nivel creditor care include angajamente față de un cadru de eligibilitate și o matrice de drepturi pentru a evita și compensa impactul asupra mijloacelor de subzistență. Obiectivul principal al LRP este de a prezenta măsurile de evaluare și, în ultimă instanță, de evitare, atenuare și gestionare a impactului asupra deplasării economice, recunoscând în același timp incertitudinea actuală cu privire la amploarea și natura exactă a acestui impact. Documentul se bazează pe ipoteze definite și exclude impactul asupra deplasării fizice, care nu va exista. Acesta este strâns legat de procesele ESIA și de achiziționarea de terenuri, ale căror rezultate vor fi utilizate pentru a informa și rafina implementarea.

Prezentul raport este structurat în conformitate cu următoarele capitole.

1. Introducere
2. Descrierea proiectului și domeniul de aplicare al LRP
3. Abordare și metodologie
4. Cadru de reglementare și politic
5. Implicarea părților interesate și mecanismul de soluționare a reclamațiilor
6. Situația socio-economică de referință
7. Evaluarea impactului
8. Politica LRP, eligibilitate și drepturi
9. Strategia de refacere a mijloacelor de subzistență
10. Modalități de implementare, calendar și buget
11. Monitorizare, evaluare și finalizare

Chestionarul privind impactul asupra populațiilor afectate și întrebările adresate părților interesate în cadrul consultărilor sunt prezentate în anexele de la sfârșitul prezentului raport.

2 Descrierea proiectului și domeniul de aplicare al LRP

2.1 Descrierea proiectului

Proiectul este conceput pentru a conecta 1044 MW de energie activă la rețeaua națională, cu o capacitate totală instalată de aproximativ 1,25 - 1,3 GWp. Amprenta proiectului se întinde pe o suprafață de aproximativ 1064 ha în comunele Grăniceri și Pîlu și cuprinde centrala solară fotovoltaică și infrastructura asociată de conectare la rețea, inclusiv stația principală de transformare (MSUS) „Arad”, stația de interconectare (ICS) „Grăniceri” și două linii electrice subterane de 400 kV de aproximativ 3,6 km care leagă aceste stații.

Conectarea la rețea se va face la linia aeriană de transport de 400 kV Nadab-Bekescsaba, operată de Transelectrica S.A., asigurând integrarea în rețeaua de înaltă tensiune a României. Centrala fotovoltaică va utiliza module bifaciale de 580 Wp montate pe structuri fixe înclinate la 19° sud, grupate în nouă secțiuni de aproximativ 118 MW fiecare. Energia electrică va fi colectată prin circuite de curent continuu de joasă tensiune, convertită în curent alternativ prin invertoare de șir și intensificată prin stații de transformare de joasă/medie tensiune și înaltă tensiune la 400 kV pentru transport. Cablarea subterană va urma drumurile interne și căile de acces existente pentru a minimiza perturbarea suprafeței, iar terenul va fi refăcut după instalare.

Construcția este prevăzută să înceapă în februarie 2026, cu un program etapizat pe o perioadă de 2,5 ani și punerea în funcțiune parțială după 10 luni. Durata de viață operațională a proiectului este estimată la 25 de ani. Infrastructura de sprijin include drumuri de acces interne, garduri de securitate și sisteme de supraveghere, precum și un centru administrativ în incinta Agricolă Grăniceri. Acordurile cu consiliile locale vor facilita îmbunătățirea drumurilor pentru accesul la amplasament.

2.2 Proiectul, locația și comunitățile afectate

Proiectul se află în vestul României, în zona de nord-vest a județului Arad, la aproximativ 3,6 km est de granița cu Ungaria (a se vedea figura 2.1: mai jos). Zona aparține teritoriului comunelor Grăniceri și Pîlu, iar cele mai apropiate așezări de zona proiectului sunt:

- Grăniceri - 250 m vest, (1.214 locuitori);
- Pîlu - 2,5 km nord-vest (1.067 locuitori);
- Siclău - 2 km sud-est (989 locuitori);
- Socodor - 2,7 km est (2.317 locuitori).

Amprenta proiectului se află în cadrul siturilor protejate Natura 2000 SCI și SPA Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru (ROSPA0115) și Nădab - Socodor - Vârșad (ROSCI023).

Figura 2.1: Locația și configurația proiectului solar Dama

Sursa: Proiect ESIA, 2023

2.3 Cerințe privind ocuparea terenurilor și domeniul de aplicare al LRP

Amplasamentul PV a fost asigurat printr-o tranzacție comercială cu o singură entitate. Domeniul de aplicare al acestui LRP acoperă un număr limitat de mici proprietari, chiriași sau utilizatori comunitari care ar putea fi afectați de-a lungul coridorului de 3,6 km al liniei electrice subterane de 400 kV și al stației de interconectare a proiectului (ICS) „Grăniceri”, care urmează să fie construită pe o suprafață de 3,3 ha, toate situate pe terenuri deținute de comuna Grăniceri.

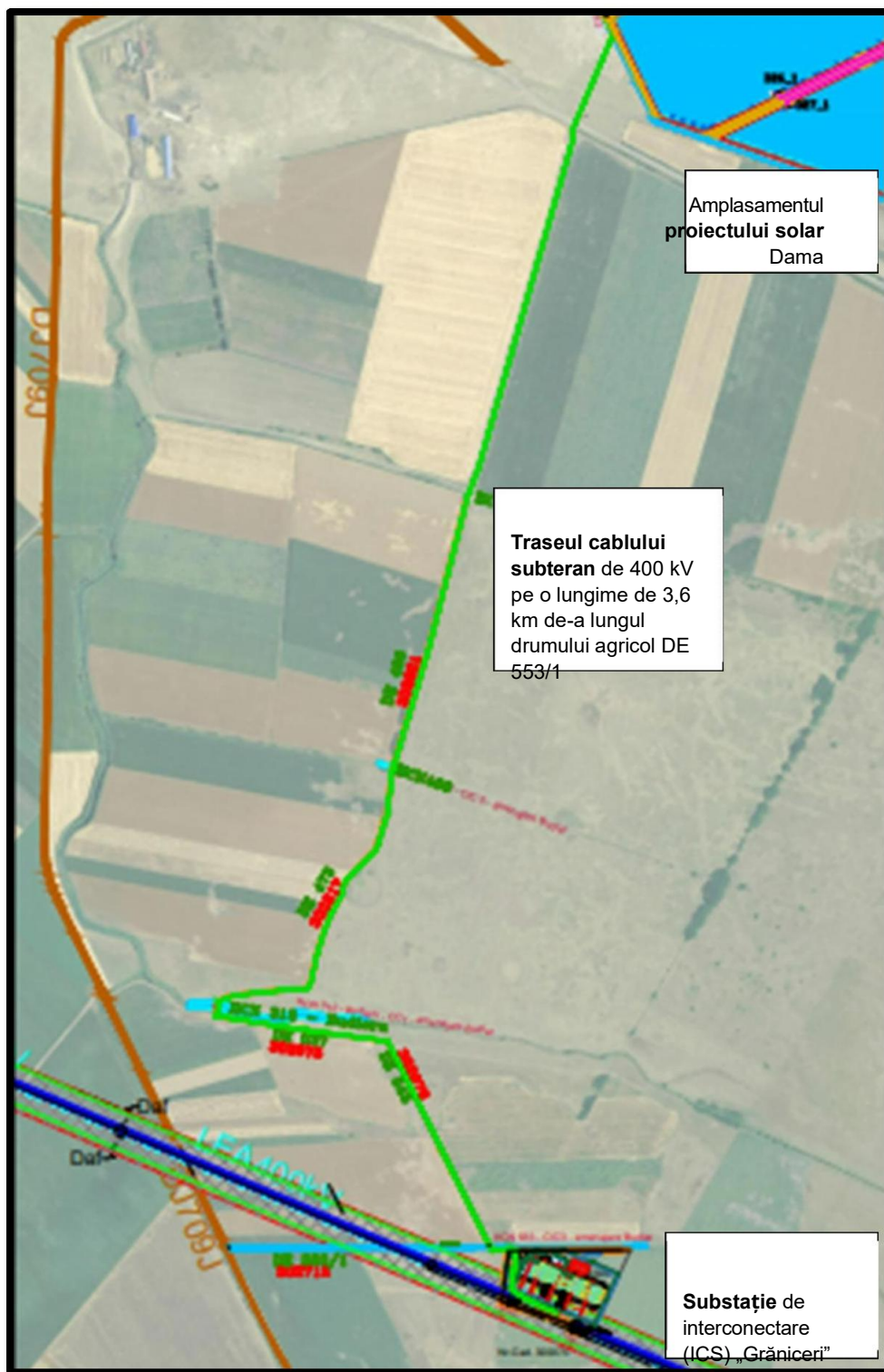
Cablul subteran de racordare la rețea va fi instalat pe o suprafață limitată de pășune, de-a lungul drumurilor agricole existente, a traversărilor de căi ferate și canale de drenaj și a drumului județean DJ709B (Grăniceri - Sidlău). Cablul va fi instalat sub drumul agricol DE 553/1 care leagă stația electrică de drumul județean DJ709J, iar drumul va fi modernizat.

Suprafața totală necesară pentru lucrări este de 5,64 ha, cuprinzând:

- 1,44 ha – suprafața totală afectată de linia subterană de transport, care va fi afectată temporar în timpul construcției
- 0,9 ha – suprafața totală afectată de instalarea cablului și lucrările necesare de modernizare a drumului DE 553/1
- 3,3 ha – suprafață ocupată permanent de substația de 400 kV.

Amplasarea stației ICS și traseul cablului, care constituie componentele proiectului acoperite de acest LRP, sunt prezentate în figura 2.2 de mai jos.

Figura 2.2: Amprenta stației ICS și a cablului subteran în cadrul LRP

Sursa: Rezolv Energy

Pentru noua substație, a fost concesionat un teren de 3,3 ha pe o perioadă de 49 de ani, cu plata unei redevențe de la începutul contractului de concesiune, care se va dubla odată cu începerea construcției și accesarea terenului. În plus, o suprafață de 189m² a fost achiziționată de la comună în scopul conectării la rețea, iar alte 0,5 ha au fost asigurate suplimentar prin acorduri de drept de utilizare și servitute (a se vedea tabelul 2.1 de mai jos pentru detalii).

Tabelul 2.1: Terenul asigurat pentru stația de racordare la rețea și linia de transport

Nr. cadastral	Tipul contractului	Tipul de utilizare	Suprafață (ha)
301896	Contract de concesiune 1985/05.08.2021. Plata anuală din momentul semnării concesiunii.	Permanent	3,30
304187	Acord privind dreptul de utilizare și servitute - decizia Consiliului Local Grăniceri 11/ 30.01.2023 pentru E-Distributie Banat. Gratuit.	Temporar	0,48
Terenul 324/15	Acord privind dreptul de utilizare și servitute - hotărârea Consiliului Local Grăniceri 10/ 30.01.2023 pentru E-Distributie Banat. Gratuit	Temporar	0
304093	Contract de servitute nr. 409/24.03.2022	Temporar	0,68
304094	Acordul privind dreptul de utilizare și servitute nr. 409/24.03.2022 ¹	Temporar	44,70

Terenurile pentru cablul subteran de racordare la rețea sunt proprietatea comunei Grăniceri și au fost asigurate prin contract de concesiune funciară și, respectiv, prin contracte de uz și servitute. Linia electrică subterană se află pe drumul agricol DE 553/1.

¹ Registrul funciar nr. 304094 acoperă o suprafață de 44,70 ha în temeiul acordului de drept de utilizare și servitute nr. 409/24.03.2022, aproximativ 0,9 ha din aceasta fiind afectate temporar în timpul lucrărilor de construcție de-a lungul DE 553/1.

3 Abordare și Metodologie

3.1 Prezentare generală

Abordarea și metodologia au combinat o analiză ținută a datelor secundare cu colectarea de date primare specifice, proporțional cu amploarea limitată a impactului anticipat al proiectului. Evaluarea de referință s-a bazat pe EIA și SEP existente ale proiectului, inclusiv pe studiul socio-economic de referință, informațiile contextuale disponibile public și datele statistice disponibile la nivel de district și județ. Acestea au fost completate de observații pe teren și colectarea de date primare efectuate de echipa Mott MacDonald între 27 și 31 octombrie 2025, inclusiv deplasări de-a lungul traseului cablului subteran, sondaje socioeconomice și de impact asupra gospodăriilor afectate de proiect (PAH) și consultări specifice cu autoritățile și instituțiile locale relevante.

Proiectul nu implică strămutarea fizică a persoanelor sau a structurilor, iar accesul la terenuri a fost asigurat prin acorduri voluntare. Cu toate acestea, un număr limitat de gospodării ar putea suferi impacturi economice legate de utilizarea terenurilor și accesul la pășuni. Prin urmare, colectarea datelor a fost intenționat focalizată și proporțională, în conformitate cu cerințele Standardului de performanță 5 al IFC și Cerinței de performanță 5 al BERD pentru planificarea restabilirii mijloacelor de subzistență (cadrul de referință complet este descris în capitolul 4). Abordarea diferitelor activități de colectare a datelor este prezentată mai jos.

3.2 Consultarea persoanelor afectate de proiect (PAP) și sondajele socio-economice și de impact

Sondajele socioeconomice și de impact (PAP) au fost concepute pentru a fi proporționale cu natura limitată, temporară și localizată a impactului anticipat asupra terenurilor. Analiza amprente finale a proiectului, cu accent special pe aliniamentul cablului subteran, a confirmat că nu există structuri rezidențiale, întreprinderi comerciale sau gospodării strămutate fizic de-a lungul traseului și că nicio întreprindere economică oficială sau așezare nu va fi afectată direct de achiziționarea de terenuri sau de restricțiile de acces.

Singurii receptori afectați direct identificați au fost două gospodării care se ocupă cu creșterea animalelor (denumite în continuare Gospodărie afectată direct 1 (DAH-1) și DAH-2), ambele dependente de pășunile intersectate de sau adiacente coridorului cablului subteran. Prin urmare, s-a aplicat o abordare de consultare a gospodăriilor afectate direct, concentrându-se în mod specific pe aceste două familii care se ocupă cu creșterea bovinelor și ovinelor. Având în vedere numărul foarte limitat de gospodării direct afectate, un sondaj cantitativ pe un eșantion mare de gospodării nu a fost considerat nici adecvat, nici proporțional.

Sondajele PAP au fost realizate atât cu gospodăriile direct afectate. Acestea au fost implementate utilizând chestionare structurate și semi-structurate pentru gospodării, susținute de discuții aprofundate cu membrii adulți ai gospodăriilor. Această abordare este în concordanță cu bunele practici internaționale din domeniu pentru a stabili o bază solidă pentru evaluarea riscurilor de deplasare economică și pentru informarea planificării restaurării mijloacelor de trai în cazul infrastructurii liniare care implică ocuparea de terenuri la scară mică. Sondajele au fost concepute pentru a culege informații detaliate la nivel de gospodărie cu privire la:

- Profilul demografic și componența gospodăriei
- Regimul de proprietate și utilizarea terenurilor
- Activități de subzistență și surse de venit
- Modelele sezoniere de pășunat și rutele de mobilitate
- Dependența de terenurile afectate pentru subzistență și în scopuri comerciale

- Accesul la servicii, subvenții și sprijin instituțional
- Vulnerabilități existente și mecanisme de adaptare

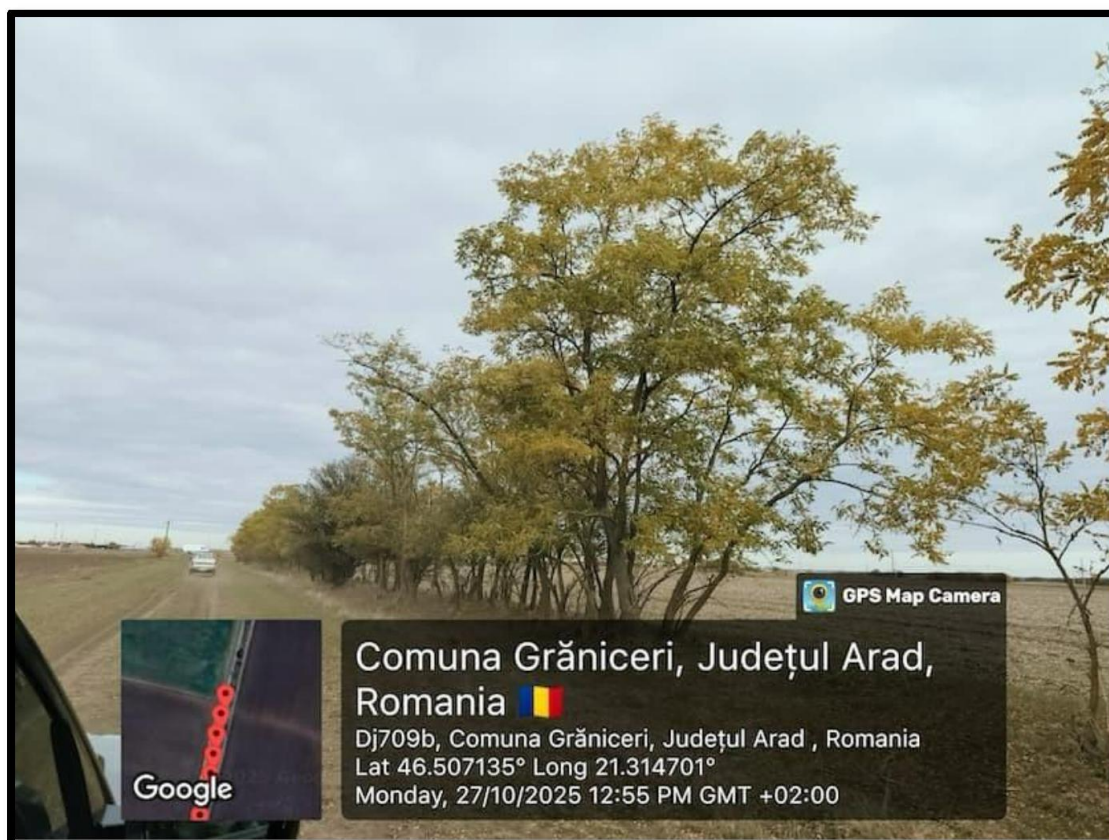
Datele colectate stabilesc o bază socioeconomică concentrată și proporțională pentru gospodăriile direct afectate, sprijină identificarea potențialelor căi de impact asupra mijloacelor de trai asociate cu accesul restricționat sau perturbările și furnizează baza de dovezi pentru definirea măsurilor adecvate privind drepturile, compensarea și restabilirea mijloacelor de trai în cadrul LRP, în conformitate cu cerințele Standardului de performanță 5 al IFC și Cerinței de performanță 5 al BERD.

3.3 Observații pe teren privind mijloacele de subzistență și impactul asupra acestora

Pe baza documentației existente privind cartografierea și accesul la terenuri, s-a efectuat o inspecție și o evaluare pe teren a amplasamentului și a traseului cablului, precum și a utilizării terenurilor de către persoanele afectate, ale căror mijloace de subzistență ar putea fi afectate la ²⁸ octombrie 2025, și s-a verificat înțelegerea impactului de către echipă.

Însoțiți de primar și de reprezentanții Rezolv Energy, s-a parcurs întregul traseu al cablului, începând de la zona substației și terminând la viitoarea zonă de instalare a oglinzilor fotovoltaice. De-a lungul acestui traseu, s-au făcut fotografii pentru a documenta elementele relevante pentru evaluarea impactului (a se vedea fotografia 3.2).

Foto 3.1: Vizită la fața locului pentru inspectarea traseului liniei subterane de transport

Sursa: Mott MacDonald Ltd.

Scopul a fost acela de a evalua vizual și de a documenta condițiile din zona proiectului și din împrejurimile acesteia. Aceasta a inclus inspectarea utilizării terenurilor, a infrastructurii și a activităților agricole care ar putea fi afectate de proiect. Observațiile directe efectuate pe teren s-au concentrat atât pe utilizarea terenurilor la substația ICS a proiectului și de-a lungul liniei electrice subterane de 400 kV, cât și pe condițiile de referință ale comunităților locale afectate (calitatea locuințelor, infrastructura, serviciile publice, funcționalitatea comunității).

Evaluarea a constatat că, deși amprenta proiectului se află în principal pe terenuri de pășunat închiriate, anumite terenuri agricole din zona tampon adiacentă ar putea fi afectate de activitățile de construcție, cum ar fi amplasarea de utilaje și materiale. Aceste observații sunt importante pentru înțelegerea amplorii perturbărilor legate de proiect și vor ghida elaborarea de măsuri de atenuare și planuri de compensare adecvate.

Printre caracteristicile cheie observate se numără:

- Pășunile pentru ovine ale gospodăriei Dah-2,
- Traseul utilizat de gospodăria Dah-1 pentru deplasarea bovinelor
- Drumurile agricole de acces
- Canalele de drenaj
- Podurile peste canale
- Drumul județean 709B
- Linia ferată care traversează zona

Observații sociale de referință la nivel comunitar acoperite:

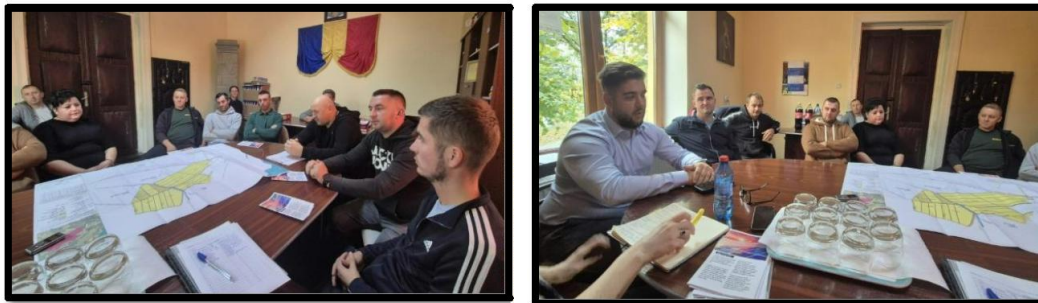
- Condițiile gospodăriilor
- Calitatea drumurilor asfaltate
- Infrastructura de apă, canalizare și gaze
- Școli, grădinițe, biserici, magazine și parc pentru copii
- Lucrări în curs de desfășurare pentru construirea unei noi rețele de piste pentru biciclete în sat.

Informațiile obținute au fost utilizate pentru a completa baza de referință socioeconomică prezentată în capitolul 6 și evaluarea impactului din capitolul 7.

3.4 Consultarea părților interesate vizate cu autoritățile locale

S-a realizat o implicare ținută a părților interesate cu autoritățile locale relevante și părțile interesate instituționale. Această implicare s-a concentrat pe verificarea condițiilor de referință, identificarea utilizatorilor indirecti ai zonei afectate și înțelegerea cerințelor instituționale relevante pentru utilizarea terenurilor, eligibilitatea pășunatului și calendarul lucrărilor de construcție. Acestea au clarificat, de asemenea, orice riscuri indirecte asociate activităților de pășunat și schemelor de subvenții agricole de-a lungul traseului cablului subteran (a se vedea fotografia 3.2).

Foto 3.2: Întâlniri de consultare LRP cu autoritățile locale din Grăniceri și primarul

Sursa: Mott MacDonald Ltd.

Consultarea a inclus întâlniri cu reprezentanți ai administrației locale din comunele Grăniceri și Pîlu, departamentele municipale de gestionare a terenurilor și asociațiile agricole. De asemenea, a fost organizată o discuție de grup moderată la Primăria Grăniceri cu Consiliul Local, primarul și secretarul general, alături de reprezentanți ai Rezolv Energy. De asemenea, a fost realizat un interviu separat cu secretarul general pentru a culege perspective instituționale. Subiectele discutate și modul în care acestea au fost abordate în ESIA sunt prezentate în secțiunea 5.3.

3.5 Limitări în colectarea datelor și constrângeri

Deși metodologia a fost concepută pentru a fi proporțională cu amploarea și natura proiectului și corespunzătoare impactului anticipat, au apărut unele constrângeri care au fost atenuate prin măsuri specifice. Disponibilitatea datelor demografice secundare precise a fost limitată, astfel încât informațiile au fost triangulate utilizând registrele primăriei, datele consiliului local, statisticile oficiale și observațiile directe pe teren. Percepțiile eronate privind „pășunile comunale” au fost clarificate prin verificarea proprietății terenurilor și a statutului juridic prin consultări cu autoritățile competente. În cele din urmă, variabilitatea sezonieră a activităților agricole a fost înțeleasă prin cartografierea modelelor în conformitate cu calendarul pastoral. Acest lucru a fost identificat prin analiza cadrului juridic⁽²⁾, precum și a informațiilor furnizate de primar (așa cum se detaliază în secțiunile 3.4 și 5.4). Calendarul pastoral este inclus în toate contractele prin care primăria comunei Grăniceri închiriază terenuri pentru pășunat.

² Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2013 privind organizarea, administrarea și utilizarea pășunilor permanente; Legea nr. 86/2014; și Hotărârea Consiliului Local al comunei Grăniceri

4 Cadrul de reglementare și politici în domeniu

4.1 Cadrul juridic național

4.1.1 Prezentare generală a cadrului instituțional

Guvernarea României este organizată pe două niveluri: autorități centrale și locale, în conformitate cu Legea-cadru nr. 195/2006 privind descentralizarea. Țara este împărțită în 41 de județe și București, fiecare având un consiliu județean și un primar aleși la nivel local, în timp ce prefectii reprezintă guvernul central și pot suspenda deciziile locale ilegale. Sub comunele, satele nu au o guvernare autonomă. Proiectul este situat în județul Arad, comuna Grăniceri. Dispozițiile instituționale privind exproprierea și înregistrarea terenurilor rămân fragmentate, acordând prioritate transferului rapid de terenuri pentru proiecte publice în detrimentul garanțiilor sociale, mecanismelor de soluționare a litigiilor și compensării echitabile în conformitate cu standardele internaționale.

Această structură influențează în mod direct implementarea LRP, în special implicarea părților interesate și soluționarea litigiilor, deoarece autoritățile locale joacă un rol cheie în comunicare și în deciziile legate de terenuri, în timp ce mecanismele formale de soluționare a reclamațiilor sunt limitate.

4.1.2 Legislația relevantă în materie de terenuri

Legislația funciară și cadrul juridic al exproprierii din România (rezumat în tabelul 4.1 de mai jos) sunt reglementate în principal de Legea 33/1994 privind exproprierea pentru utilitate publică și de Legea 255/2010, care a simplificat procedurile pentru proiectele de infrastructură, în special cele finanțate din fonduri UE. Aceste reforme au extins domeniul de aplicare al utilității publice și au accelerat procesele de achiziție pentru sectoare precum energia, transporturile și apa. Cu toate acestea, Legea 255/2010 a redus semnificativ garanțiile procedurale pentru proprietarii de terenuri, eliminând drepturi precum contestarea notificărilor de expropriere și contestarea deciziilor de interes public.

Tabelul 4.1: Prezentare generală a legislației românești relevante în materie de terenuri

Legea	Număr	Rezumat
Legea privind exproprierea pentru utilitate publică	Legea nr. 33/1994	Cadru pentru expropriere în interes public; stabilește reguli de despăgubire; statutul fundamental este încă invocat în practică.
Legea privind exproprierea în scopuri de utilitate publică	Legea nr. 255/2010	Proceduri modernizate pentru declararea utilității publice, notificarea proprietarilor și depunerea despăgubirilor în contul de garanție; esențiale pentru proiectele de infrastructură.
Legea privind cadastrul	Legea nr. 105/2019	Reglementează înregistrarea proprietăților și datele cadastrale; asigură certitudinea juridică în materie de proprietate și sprijină administrarea terenurilor.
Codul civil	Legea nr. 287/2009	Definește drepturile reale (proprietate, uzufruct, servituți) și contractele de închiriere; constituie coloana vertebrală a dreptului proprietății.
Legea funciară	Legea nr. 18/1991	Clasifică terenurile în funcție de utilizare (agricole, forestiere, urbane); constituie baza clasificării terenurilor și a politicii naționale în domeniul funciar.

În prezent, procesul se bazează în mare măsură pe instanțele judecătorești pentru soluționarea litigiilor, care pot fi inaccesibile grupurilor vulnerabile, și nu există mecanisme oficiale de soluționare a plângerilor. Restituirea proprietăților confiscate în perioada comunistă rămâne incompletă, în ciuda legilor speciale și a comisiilor create pentru a accelera soluționarea cazurilor nerezolvate, în special pentru proiectele finanțate de UE și de instituțiile financiare internaționale (IFI).³

³ Banca Mondială (2025), Evaluare generală a cadrului național de reglementare și a practicilor României în materie de gestionare a riscurilor sociale și de mediu.

Nu se preconizează exproprieri pentru componentele proiectului acoperite de acest LRP, astfel încât cele mai relevante legi sunt:

- Legile privind proprietatea și cadastrul asigură drepturi funciare sigure și înregistrarea corectă, esențiale pentru confirmarea statutului terenurilor proiectului și a oricăror servituți temporare.
- Codul civil reglementează servituțile și contractele de închiriere, relevante pentru gestionarea căilor de acces temporare și a drepturilor de trecere.
- Normele privind infrastructura energetică definesc zonele de siguranță din jurul liniilor electrice, influențând planificarea accesului și siguranța lucrătorilor.
- Legea asistenței sociale garantează protecția grupurilor vulnerabile, sprijinind măsurile privind drepturile prevăzute în LRP.

Procese legale de compensare se concentrează în principal pe plăți în numerar bazate pe studii de piață realizate de notari publici, rather than full replacement value, excluding indirect and livelihood losses. Considerentele sociale și identificarea grupurilor vulnerabile sunt în mare parte absente din procesele de expropriere. Utilizatorii informali de terenuri, inclusiv chiriașii și populațiile vulnerabile, cum ar fi minoritatea romă, sunt de obicei excluși de la compensare și asistență.

4.2 Cadrul internațional de referință

Proiectul trebuie să respecte garanțiile de mediu și sociale stabilite de finanțatorii săi, în special Standardul de performanță 5 al IFC (PS5, 2012) și Cerința de performanță socială și de mediu 5 a BERD (PR5) privind achiziția de terenuri și strămutarea involuntară (2024). Respectarea acestor cadre se angajează să promoveze cele mai bune practici recunoscute la nivel internațional pentru gestionarea riscurilor de mediu și sociale asociate achiziției de terenuri și strămutării involuntare.

Ambele standarde au cerințe solide menite să evite sau să minimizeze strămutarea ori de câte ori este posibil, să garanteze despăgubiri la costul total de înlocuire și să ofere sprijin cuprinzător pentru relocare și restabilirea mijloacelor de trai populațiilor afectate (Tabelul 4.2 de mai jos oferă o prezentare generală a principalelor prevederi ale fiecăruia).

Tabelul 4.2: Prezentare generală a IFC PS5 (2012) și EBRD PR5

Subiect	IFC PS5 (2012)	BERD PR5 (2024)
Obiectiv	Evitarea și minimizarea strămutării; restabilirea mijloacelor de subzistență în cazul în care apar impacturi.	Evitarea și minimizarea strămutării; tratarea relocării ca oportunitate de dezvoltare; asigurarea restabilirii mijloacelor de trai durabile.
Domeniu de aplicare	Strămutarea fizică și economică din cauza achiziționării de terenuri sau a restricțiilor privind utilizarea terenurilor.	La fel, inclusiv restricții temporare și drepturi de proprietate informale/cutumiare.
Eligibilitate și referință	Recensământ și referințe socio-economice; data limită pentru compensare.	Profil socio-economic; include utilizatori formali, informali și tradiționali; dată limită adecvată din punct de vedere cultural.
Consultare	Participare informată pe tot parcursul planificării și implementării.	Implicare semnificativă și incluzivă; sensibilă la dimensiunea de gen și documentată.
Compensații și mijloace de subzistență	Costul integral de înlocuire a bunurilor pierdute; sprijin pentru restabilirea nivelului de trai.	Valoarea integrală de înlocuire, inclusiv costurile de tranzacție; planuri personalizate de restabilire a mijloacelor de subzistență, cu rezultate măsurabile.
Reclamații și monitorizare	Mecanism accesibil de soluționare a reclamațiilor; monitorizarea implementării RAP/LRP.	Sistem transparent de soluționare a reclamațiilor; monitorizare continuă și raportare publică.

În rezumat, diferențele cheie relevante pentru acest LRP sunt următoarele:

- PR5 acoperă în mod explicit restricțiile temporare și dreptul de proprietate informal.
- PR5 impune rezultate măsurabile în ceea ce privește mijloacele de subzistență și raportarea publică.

Acest LRP și proiectul sunt concepute pentru a fi în concordanță cu ambele seturi de standarde.

4.3 Analiza lacunelor în materie de reglementare și standard internaționale

Tabelul 4.3 de mai jos prezintă o analiză comparativă a diferențelor dintre legislația română și cadrul de referință internațional. Obiectivul este de a identifica domeniile de divergență, de a evidenția limitările normative și de a propune strategia LRP pentru a asigura alinierea la cerințele creditorilor. În cazul în care legislația națională nu îndeplinește cerințele stabilite de standardele internaționale, proiectul va adopta dispozițiile mai stricte. În astfel de cazuri, vor fi implementate măsuri specifice de eliminare a discrepanțelor pentru a se asigura că toate activitățile proiectului sunt desfășurate în conformitate cu cele mai înalte garanții de mediu și sociale aplicabile.

Tabelul 4.3: Analiza comparativă a lacunelor dintre standardele de reglementare și cele internaționale

Relevant subiect	IFC PS5 / BERD PR5 Cerințe	Cadrul juridic românesc	Identificate legislație Lacună	Strategia LRP pentru abordarea lacunelor
Deplasarea economică și restabilirea mijloacelor de subzistență	Necesită compensații și măsuri pentru restabilirea sau îmbunătățirea mijloacelor de subzistență ale persoanelor strămutate din motive economice, inclusiv capacitatea de a genera venituri și nivelul de trai.	Legea nr. 255/2010 prevede despăgubiri pentru expropriere, dar nu impune restabilirea mijloacelor de subzistență.	Nu există nicio obligație legală privind restabilirea mijloacelor de subzistență în afara compensației bănești.	Proiectul aplică standardele internaționale; un LRP cuprinzător include măsuri personalizate de restabilire a mijloacelor de trai și monitorizare.
Data limită	Stabilește o dată limită pentru determinarea eligibilității pentru despăgubiri și asistență. Această dată trebuie să fie făcută publică și să fie adecvată din punct de vedere cultural.	Legislația română nu definește și nu impune o dată limită în contextul achiziționării de terenuri sau al relocării.	Lipsa unui mecanism formal pentru prevenirea revendicărilor oportuniste după divulgare.	Echipa de proiect a comunicat criteriile de eligibilitate și calendarul proiectului în timpul consultării părților interesate. Având în vedere riscul redus de încălcare, nu s-a considerat necesară stabilirea unei date limită oficiale.
Compensații	Compensația trebuie acordată la valoarea integrală de înlocuire, excluzând deprecierea, valoarea de recuperare sau beneficiile derivate din proiect.	Despăgubirile se bazează pe valoarea de piață determinată de evaluarea experților, care poate include deprecierea și alte deduceri.	Legislația română poate subevalua activele în comparație cu standardele internaționale.	Strategia principală este de a evita impactul prin programare, dar se va plăti o compensație la valoarea integrală a costului de înlocuire pentru orice pierdere de venituri, dacă aceasta survine.
Grupuri vulnerabile	Necesită identificarea persoanelor vulnerabile și elaborarea de măsuri de sprijin adaptate.	Există dispoziții generale în cadrul legii privind asistența socială, dar acestea nu se aplică în mod specific proiectelor.	Nu există proceduri detaliate pentru evaluarea sau sprijinirea grupurilor vulnerabile în contextul relocării.	Au fost efectuate evaluări ale vulnerabilității și s-a stabilit că nu există persoane vulnerabile afectate în mod direct.
Mecanism de soluționare a reclamațiilor	Trebuie să fie accesibilă, adecvată din punct de vedere cultural și să permită depunerea de plângeri anonime. Nu trebuie să restricționeze accesul la căi de atac judiciare.	Nu există cerințe legale privind mecanismele de soluționare a reclamațiilor la nivel de proiect.	Lipsa procedurilor formale de soluționare a plângerilor.	A fost elaborat un mecanism de soluționare a reclamațiilor (GM) specific proiectului, care a fost comunicat părților interesate. Acesta este accesibil, inclusiv și permite depunerea de reclamații anonime (a se vedea capitolul 5).
Monitorizare și evaluare	Necesită monitorizare continuă, audituri efectuate de terți și gestionare adaptativă pentru a asigura eficacitatea.	Nu există dispoziții legale pentru monitorizarea relocării sau restabilirii mijloacelor de subzistență.	Absența obligațiilor de monitorizare în legislația națională.	Protocoloale de monitorizare și evaluare sunt incluse în LRP. Rezultatele vor fi urmărite și vor fi implementate măsuri corective, după cum va fi necesar (a se vedea capitolul 11).

5 Implicarea părților interesate și mecanismul de soluționare a reclamațiilor

5.1 Prezentare

Acest capitol prezintă mecanismul de implicare a părților interesate și de soluționare a reclamațiilor stabilit pentru LRP, asigurându-se că PAP-urile și părțile interesate relevante sunt consultate în mod semnificativ pe tot parcursul procesului. Activitățile de implicare sunt concepute pentru a furniza informații clare, oportune și accesibile, permițând PAP-urilor să înțeleagă obiectivele LRP și să participe activ.

Sunt oferite oportunități structurate care permit PAP-urilor să împărtășească feedback, să ridice probleme și să propună idei, susținute de un mecanism transparent de soluționare a reclamațiilor care abordează problemele în mod prompt și echitabil. Aceste măsuri vizează să promoveze încrederea, incluziunea și responsabilitatea, în conformitate cu cerințele creditorilor și bunele practici internaționale.

5.2 Analiza părților interesate

Procesul de analiză a părților interesate a inclus identificarea părților interesate care aparțin uneia dintre cele trei categorii de actori de mai jos:

- Persoanele direct afectate de proiect, precum și cele care au un interes
- Cei care dețin expertiză locală cu privire la una sau mai multe activități ale proiectului
- Cei care au puterea de a lua decizii care influențează dezvoltarea

Următoarele părți interesate au fost identificate ca fiind esențiale pentru LRP:

- Persoanele afectate de proiect și membrii gospodăriilor acestora
- Membrii comitetului consiliului local al satelor locale (enumerați în secțiunea X.X)
- Autoritățile județului Arad, inclusiv responsabilii cu mediul și responsabilii cu dezvoltarea comunitară
- Întreprinderile și organizațiile care își desfășoară activitatea în zonă
- Organizații neguvernamentale (ONG-uri) care activează în zonă

Aceste părți interesate au fost deja implicate prin intermediul reuniunilor de consultare anterioare organizate pentru a prezenta proiectul, după cum se rezumă mai jos.

5.3 Activități anterioare de implicare a părților interesate în ESIA

În conformitate cu Planul de implicare a părților interesate în ESIA (SEP), consultarea publică a respectat cerințele de reglementare în timpul etapelor de dezvoltare și rezonare a proiectului. Au fost afișate panouri informative și a avut loc o dezbatere publică la 23 februarie 2021 la Consiliul Județean Arad. Consultările au avut loc și în comuna Grăniceri (satele Grăniceri și Pilu) ca parte a procesului formal. În martie 2021 a fost publicat un raport de consultare publică, prin care se solicita dezvoltatorului să identifice toate părțile interesate pentru consultarea în curs.

În această fază a proiectului, părțile interesate au ridicat preocupări legate de LRP, care au fost tratate în cadrul procesului de reglementare de către Agenția de Protecție a Mediului din Arad, inclusiv ONG-ul de conservare Milvus Asociația pentru Protecția Păsărilor Târgu Mureș, care a subliniat utilizarea pășunilor în scopuri de subzistență. De asemenea, un proprietar de terenuri din Pilu și-a exprimat îngrijorarea cu privire la impactul asupra proprietății. Părțile interesate au fost consultate în continuare în timpul vizitei de evaluare a ESIA din noiembrie 2022. Au fost utilizate interviuri semi-structurate pentru a dezvălui informații despre proiect și ESIA

, pentru a valida zona de influență socială, pentru a stabili comunicarea și pentru a explora preocupările părților interesate.

5.4 Consultarea părților interesate din mediul instituțional

Prima reuniune de consultare privind LRP a avut loc la 28 octombrie 2025 la primărie, cu participarea membrilor Consiliului Local, a primarului, a secretarului general, a reprezentanților Rezolv Energy și a sociologului responsabil de pregătirea LRP. În cadrul acestei reuniuni a fost prezentat procesul LRP și au fost comunicate informații inițiale despre proiect, astfel cum sunt rezumate în tabelul 5.1 de mai jos.

Tabelul 5.1: Rezumatul reuniunii de consultare privind LRP

Părțile interesate	Data, ora, format, locație	Puncte de discuție	Secțiuni relevante din LRP
Primarul și autoritățile locale Consiliul (orașul Primărie reprezentanți)	28 octombrie, 15:30 – Alinierea oficială a consiliului ședință, oraș Primărie	Revizuirea amprentei proiectului și a cablului subteran ; clarificarea înțelegerii locale a potențialului impacturi și implicații asupra utilizării terenurilor	Condiții de referință; Identificarea persoanelor afectate ; evaluarea impactului
Primărie – General Secretar	29 octombrie, 10:30 – Tipologii semi-structurate interviu, modele urbane Sală	Tendințe demografice; forme de proprietate și deținere a terenurilor; tipologii de gospodărie; principale surse de venit; migrație modele	Situația socioeconomică de referință; Analiza vulnerabilității; Evaluarea impactului
Agentia pentru Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA), Chișineu-Criș – directorului	13 noiembrie, 14:30– 16:00 – APIA birou, Chișineu-Criș	Perioada de monitorizare prin satelit (aprilie–septembrie) și implicații pentru construcții; niveluri de plăți agro-ecologice (159 EUR/ha); praguri de penalizare (<0,01 ha; <20%; >20%); risc de vizibilitate perturbare (urme, căi de acces temporare); recomandare de programare a lucrărilor în afara monitorizării perioada (octombrie-martie); necesitatea măsurilor de refacere a terenurilor; evitarea elemente liniare permanente în pășune; notificarea directă a utilizatorilor de terenuri	Drepturi; Mijloace de subzistență strategia de restaurare; Construcții gestionare cerințe

5.5 Consultarea comunității afectate

La 29 octombrie 2025, au fost efectuate consultări la nivel de gospodărie cu cele două gospodării identificate ca fiind direct afectate (DAH-1 și DAH-2). Aceste consultări au fost realizate sub forma unor interviuri aprofundate cu membrii adulți ai gospodăriilor⁴ și au fost concepute pentru a furniza informații utile pentru evaluarea impactului asupra mijloacelor de subzistență și pentru măsurile de atenuare și refacere bazate pe evitarea impactului, prevăzute în prezentul LRP. Acestea au fost ghidate de întrebări structurate și semi-structurate, aliniate la recensământul persoanelor direct afectate și la sondajul de impact prezentat în anexa A. Informațiile colectate au fost utilizate pentru a confirma identificarea PAP, pentru a înțelege activitățile de subzistență și modalitățile de acces, pentru a identifica constrângerile sezoniere și, în cele din urmă, pentru a caracteriza impactul potențial și a defini măsurile adecvate de evitare și condițiile acceptabile de construcție. Un rezumat al acestor consultări este prezentat în tabelul 5.2 de mai jos.

⁴ În cazul gospodăriei direct afectate 1 (DAH-1), la consultare au participat capul gospodăriei și un membru adult al familiei, în prezența primarului.

În cazul DAH-2, la consultare au participat femeia care conducea gospodăria și doi membri adulți ai gospodăriei. Toți participanții au luat parte la discuție, șefii gospodăriilor fiind principalii factori de decizie în ceea ce privește mijloacele de subzistență și utilizarea terenurilor.

Tabelul 5.2: Consultări cu gospodăriile direct afectate

Gospodărie	Locație	Concluzii principale privind situația inițială, impactul și preferințele
Gospodărie direct afectată-1 (DAH-1) (creșterea bovinelor)	Primăria Grâniceri	Utilizarea drumurilor agricole de acces pentru deplasarea rutinieră a bovinelor între zonele de pășunat Sensibilitate la restricțiile temporare de acces în perioadele de pășunat activ Preferința pentru lucrări efectuate pe secțiuni scurte, cu acces menținut sau alternativ, acolo unde este necesar Așteptarea ca rutele de acces afectate și zonele perturbate să fie complet refăcute după finalizarea construcției
Gospodărie direct afectată-2 (DAH-2), (creșterea oilor)	Reședința gospodăriei, comuna Grâniceri	Dependența de pășunile închiriate de la municipalitate pentru pășunat Calendarul de pășunat și sensibilitatea la perioadele de monitorizare a subvențiilor agricole Așteptări privind refacerea terenurilor și restabilirea accesului Perioada preferată pentru lucrări în afara perioadelor de pășunat și monitorizare, informarea cu privire la măsurile de evitare și programare din acest LRP

Ambele consultări au confirmat că, sub rezerva punerii în aplicare a măsurilor propuse de evitare și gestionare a accesului, impactul anticipat asupra mijloacelor de subzistență este limitat ca amploare și durată. Feedback-ul furnizat de gospodăriile afectate a stat la baza evaluării impactului și a măsurilor de atenuare, programare și de urgență descrise în capitolele 7 și 9. Colaborarea cu gospodăriile afectate va continua pe durata punerii în aplicare a LRP prin activitățile de monitorizare ale proiectului și mecanismul de soluționare a reclamațiilor.

5.6 Divulgarea informațiilor

Dezvăluirea informațiilor a fost o parte integrantă a procesului de pregătire a LRP. În timpul fazei de teren, echipa de proiect a pregătit și distribuit o broșură de informare publică (PIB) în limba română pentru a se asigura că persoanele afectate și părțile interesate locale dispun de informații clare și accesibile despre proiect, cadrul de drepturi și mecanismul de soluționare a reclamațiilor. Această broșură a fost distribuită la ședința Consiliului Local din 28 octombrie și în timpul interviurilor cu cele două familii direct afectate, pe 29 octombrie 2025. Copii ale broșurii au fost, de asemenea, afișate pe panoul de afișaj al primăriei și distribuite membrilor consiliului (a se vedea Figura 5.1 și Figura 5.2 de mai jos).

Figura 5.1: Afișul proiectului, broșura de informare publică și formularul de reclamații

Figura 5.2: Afișul proiectului afișat pe panoul de anunțuri al primăriei

Sursa: Mott MacDonald Ltd.

Pentru a ajunge la un public mai larg, broșura a fost distribuită în format digital prin WhatsApp și rețelele sociale, iar persoanelor cu acces limitat la tehnologia digitală li s-au furnizat copii tipărite. Broșura a fost redactată într-un limbaj simplu și conținea detalii despre modul în care persoanele afectate pot participa la activitățile de refacere a mijloacelor de subsistență, precum și pașii necesari pentru depunerea reclamațiilor.

5.7 Participarea femeilor și a altor grupuri vulnerabile

Deși niciuna dintre gospodăriile direct afectate nu îndeplinește criteriile de vulnerabilitate LRP (așa cum se explică în secțiunea 6.9), DAH-2 este o familie de crescători de oi condusă de o femeie. Capul familiei a fost principalul consultant al reuniunii de consultare din 29 octombrie 2025.

Planificarea întâlnirilor de consultare cu comunitatea și populațiile afectate a ținut și va continua să țină seama în mod atent de obstacolele care împiedică participarea femeilor, pentru a se asigura că acestea se pot implica pe deplin pe tot parcursul procesului. Acolo unde este posibil, la locurile de întâlnire se asigură spații sigure și supravegheate pentru copii, astfel încât îngrijitorii să poată participa fără griji. Locurile de întâlnire sunt selectate în funcție de accesibilitate, pentru a permite participarea gospodăriilor cu membri vârstnici sau cu dizabilități.

5.8 Mecanismul de soluționare a reclamațiilor

Rezolv Energy și West Power Investments SRL (WPI) își propun să colaboreze cu părțile interesate în ceea ce privește achiziția de terenuri și strămutarea economică într-un mod echitabil, transparent și orientat spre soluții. Prin proiectarea și implementarea atentă a achiziției de terenuri, participarea deplină și consultarea cu PAP-urile, precum și coordonarea strânsă între entitățile de implementare, proiectul urmărește să reducă la minimum nemulțumirile.

O plângere este definită ca orice problemă reală sau percepută care poate constitui motiv de reclamație. PAP-urile pot fi în dezacord cu deciziile, practicile sau activitățile legate de achiziția de terenuri sau deplasarea populației. Această secțiune prezintă mecanismul de soluționare a plângerilor privind restabilirea mijloacelor de trai din cadrul proiectului.

Mecanismul se bazează pe următoarele principii:

- PAP vor fi pe deplin informați cu privire la drepturile lor și la procedurile de depunere a plângerilor, verbal sau în scris, în timpul consultărilor, sondajelor și în momentul compensării.
- Fiecare reclamație va fi înregistrată, confirmată și urmărită până la soluționare.
- Toate reclamațiile vor fi soluționate într-un termen rezonabil.
- Acțiunile judiciare vor fi evitate pe cât posibil prin soluționarea rapidă a plângerilor.

Limba, alfabetizarea și genul nu vor constitui obstacole în calea depunerii plângerilor, iar reclamantilor nu li se vor impune costuri. Pentru a pune în aplicare acest mecanism, echipa proiectului Dama Solar va:

- Va publica datele de contact pentru reclamații în locuri accesibile, cum ar fi primăria din Grăniceri și biroul proiectului.
- Oferi mai multe canale de depunere a plângerilor, inclusiv o cutie pentru plângeri, telefon și e-mail.
- Înregistrați reclamațiile formulate la nivelul administrației locale și de către personalul acesteia.
- Informați reclamantii cu privire la măsurile luate și deciziile luate.
- Înregistrați toate activitățile și termenele pentru a asigura soluționarea în timp util.

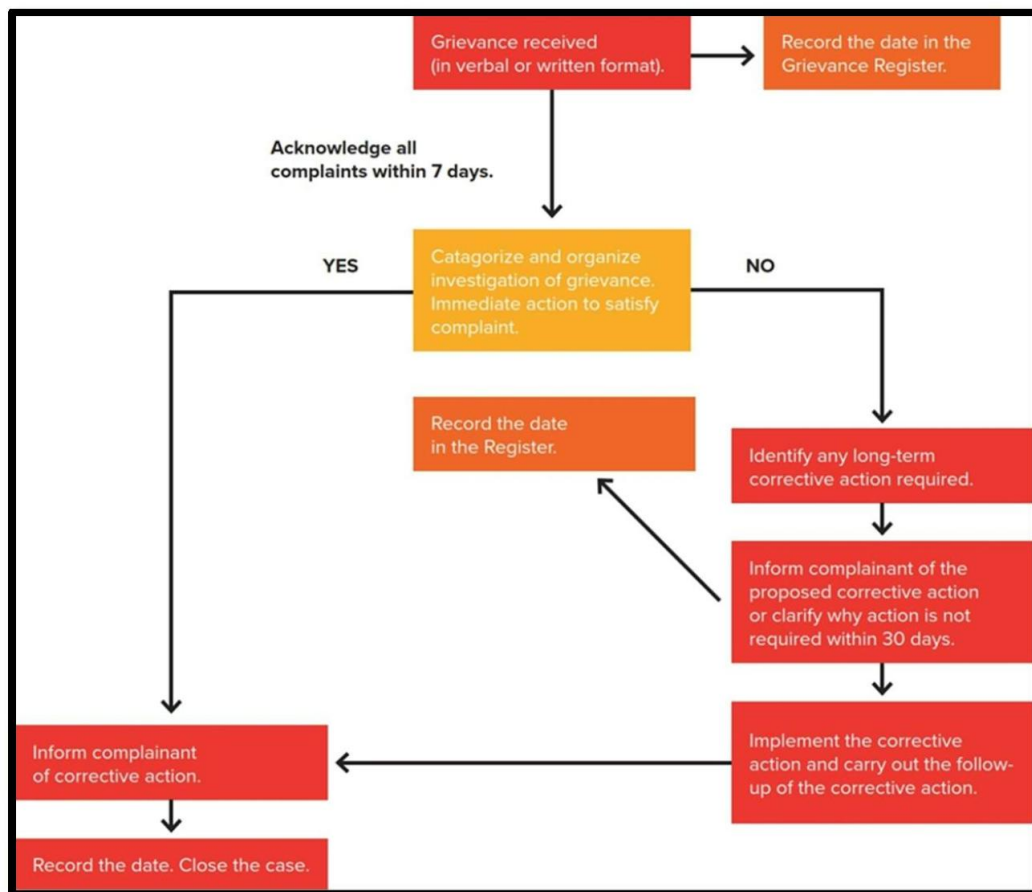
Datele de contact ale mecanismului de soluționare a reclamațiilor din cadrul proiectului sunt prezentate în tabelul 5.3.

Tabelul 5.3: Detaliile de contact ale mecanismului de soluționare a reclamațiilor

Nume:	Oana Iuga
Funcție:	Ofițer de legătură cu comunitatea
E-mail	oiuga@dama.energy
Număr de telefon:	+40735513690

Toate reclamațiile vor fi confirmate în termen de șapte zile, iar reclamantul va primi un răspuns cu privire la aplicarea unei măsuri corective sau la motivul pentru care nu sunt necesare măsuri suplimentare în termen de 30 de zile de la primire. Modelele pentru formularul de reclamație și registrul de reclamații sunt disponibile în anexe. Procesul de soluționare a reclamațiilor este rezumat în figura 5.3 de mai jos.

Figura 5.3: Procesul de soluționare a reclamațiilor

Sursa: Mott MacDonald Ltd.

5.9 Divulgarea documentului LRP

Proiectul LRP va fi comunicat celor două gospodării direct afectate care au participat la sondaj, va fi pus la dispoziția comunităților locale în limbile română și engleză și se vor solicita comentarii. Copii tipărite vor fi puse la dispoziție la primăria din Grăniceri și la birourile proiectului, iar documentul va fi, de asemenea, încărcat pe site-urile web ale creditorilor internaționali pentru o perioadă determinată.

În plus, PIB-ul final care rezumă LRP va fi distribuit persoanelor afectate și părților interesate locale. În perioada de divulgare a LRP și înainte de începerea construcției, proiectul va întreprinde, de asemenea, divulgarea de informații specifice fermierilor din apropiere și utilizatorilor drumurilor agricole care ar putea suferi întreruperi temporare ale accesului. Aceasta va include notificarea prealabilă a calendarului de construcție, durata preconizată a lucrărilor, măsurile temporare de acces și datele de contact pentru mecanismul de reclamații al proiectului. Feedback-ul primit în perioada de divulgare

vor fi luate în considerare pentru îmbunătățirea măsurilor de gestionare a accesului și a programului de construcție, acolo unde este posibil, iar colaborarea cu utilizatorii afectați indirect va continua pe toată durata construcției prin comunicare continuă și prin mecanismul de soluționare a reclamațiilor.

Aceste măsuri vor asigura că toate informațiile relevante, cum ar fi drepturile, procedurile de reclamație și calendarul de implementare, rămân accesibile în formate și limbi ușor de înțeles pentru comunitate.

Calendarul întâlnirilor de informare va fi stabilit de echipa socială a Rezolv Energy în coordonare cu membrii consiliului local, dar informarea este planificată provizoriu pentru februarie/martie 2026.

Obiectivele vor include:

- Dezvăluirea proiectului LRP și distribuirea broșurii de informare publică (PIB)
- Acordul privind drepturile și calendarul de construcție
- Facilitarea activităților de monitorizare a LRP.

Comentariile părților interesate cu privire la proiectul LRP vor fi luate în considerare și abordate înainte de finalizarea raportului pentru punerea în aplicare.

6 Baza socioeconomică

6.1 Prezentare generală

Acest capitol descrie baza de referință socio-economică și stabilește condițiile de viață și de trai ale PAP-urilor și ale comunității Grăniceri în ansamblu. Se concentrează asupra utilizatorilor de terenuri agricole, în special asupra celor două gospodării direct afectate care pasc animale în zone care vor fi afectate de restricții temporare de acces în timpul instalării cablului subteran și a construcției substației, și anume:

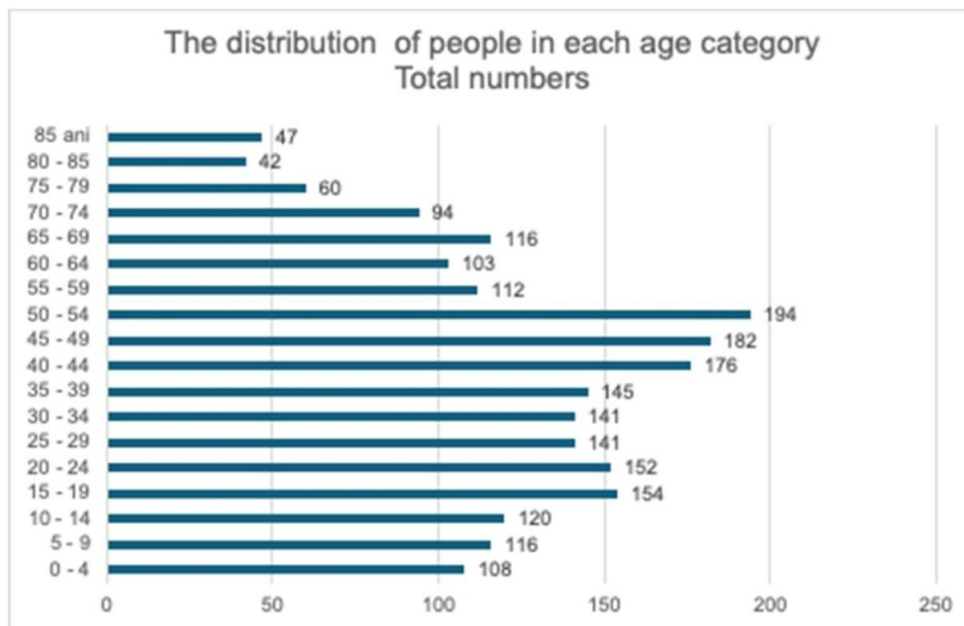
- DAH-1 (fermieri care se ocupă cu producția de lactate și agricultură mixtă): ~45 de bovine; deplasarea zilnică intersectează coridorul
- DAH-2 (crescători de ovine): 1.100 de ovine; deplasare sezonieră prin coridor.

Linia de bază informează măsurile de eligibilitate, compensare și restabilire a mijloacelor de subzistență și furnizează indicatori-cheie de performanță (KPI) pentru monitorizarea rezultatelor.

6.2 Prezentare demografică generală

Comuna Grăniceri are 2.203 locuitori (recensământul din 2021), cu un raport echilibrat între sexe și o populație în curs de îmbătrânire. Dimensiunea medie a gospodăriei este de 3,4 persoane, iar 27% dintre gospodării sunt conduse de femei, adesea văduve sau soții ale migranților. Aproximativ un sfert dintre gospodării includ un membru cu dizabilități, ceea ce este relevant pentru planificarea accesibilității. Migrația pentru muncă în străinătate este frecventă, contribuind la îmbătrânirea demografică și la dependența de remitențe. Profilul demografic este prezentat în figura 6.1 de mai jos.

Figura 6.1: Profilul demografic al comunei Grăniceri.

Sursa: Date din recensământul populației și locuințelor RPL 2021

Potrivit secretarului general al primăriei, satul Grăniceri are aproximativ 325 de proprietăți rezidențiale, jumătate dintre acestea fiind goale. Gospodăriile sunt de obicei multigeneraționale, iar mijloacele de trai locale combină agricultura la scară mică, creșterea animalelor și munca sezonieră. Grupa de vârstă dominantă (40-59 de ani) indică o forță de muncă matură, în timp ce migrația tinerilor poate afecta disponibilitatea viitoare a forței de muncă în agricultură. Acești factori determină vulnerabilitatea și reziliența la perturbările temporare ale accesului la pășunat.

6.3 Mijloace de subzistență și venituri

6.3.1 Prezentare generală

Economia comunei Grăniceri este relativ puternică pentru o zonă rurală, susținută de o combinație de producție agricolă, creșterea animalelor, salarii, pensii, remitențe și comerț la scară mică. Această diversitate oferă reziliență, dar creează și dependențe de accesul la terenuri, forța de muncă sezonieră și conectivitatea pieței. Dependența de pășunile comunale, variabilitatea veniturilor sezoniere și accesul limitat la credite sporesc vulnerabilitatea gospodăriilor agricole la restricțiile funciare, la degradarea pășunilor și la întreruperile conectivității pieței și, ca atare, măsurile de protecție a mijloacelor de trai vor acorda prioritate menținerii accesului la pășuni. Profilurile mijloacelor de trai ale celor două gospodării direct afectate sunt prezentate în tabelul 6.1 de mai jos

Tabelul 6.1: Rezumatul profilurilor mijloacelor de trai ale gospodăriilor direct afectate

Gospodărie	Mijloace de subzistență principale	Caracteristici cheie ale mijloacelor de subzistență	Caracteristici ale veniturilor	Sensibilități ale mijloacelor de subzistență
Afectat direct Gospodărie 1 (DAH-1 – creșterea bovinelor)	Bovine agricultură	Creșterea animalelor cu deplasarea de rutină între zone de pășune – Dependența de drumurile de acces agricole Activitățile de subzistență variază sezonier	Bazată pe creșterea animalelor venituri; acces și variabilă mai degrabă decât în cazul pășunatului fix sau salariate	Sensibilitate la acces temporar perturbări în timpul pășunatului activ perioade
Afectate direct Gospodărie 2 (DAH-2 – creșterea oilor)	Oi creșterea animalelor	Dependența de municipalitate pășuni închiriate - Pășunatul sezonier și modele de mișcare- Activități de subzistență susținute de mai multe membri ai gospodăriei în vârstă de muncă membri	Venituri pastorale surse; cicluri mixte și de natură sezonieră	Sensibilitate la pășunat cicluri și subvenții agricole perioade de monitorizare

Profilurile indică mijloace de subzistență pastorale sezoniere stabilite, cu muncă diversificată în gospodărie și sensibilitate în primul rând la acces și sincronizare, mai degrabă decât la pierderea de active. Deși nu sunt identificați indicatori de vulnerabilitate economică la momentul inițial, vulnerabilitatea va fi reevaluată în timpul implementării și se vor aplica drepturi adecvate de vulnerabilitate a mijloacelor de subzistență dacă monitorizarea identifică riscuri emergente.

6.3.2 Agricultură și creșterea animalelor

Grăniceri, situat în județul Arad, una dintre cele mai productive regiuni agricole din România, are soluri fertile care permit cultivarea cerealelor, porumbului, floarea-soarelui, lucernei și fânului în afara zonelor saline. Agricultură rămâne importantă, deși cultivarea pe scară largă a culturilor este limitată de consolidarea terenurilor și mecanizare, reducând rolul său ca sursă principală de venit.⁵ Aproximativ 20-25% din gospodăriile rurale din județul Arad se bazează în principal pe cultivarea culturilor.

⁵ INS România, Ancheta privind structura agricolă (2023): <https://insse.ro/cms/en/content/structural-survey-agriculture-0>

Creșterea animalelor este esențială pentru traiul rural, creșterea oilor fiind activitatea dominantă. România avea aproximativ 10,4 milioane de ovine și caprine în 2024, aproximativ 22% fiind concentrate în regiunea de nord-vest, inclusiv județul Arad.⁶ Creșterea oilor în Grăniceri se caracterizează printr-un sezon de pășunat prelungit datorită climatului blând, mobilității sezoniere a turmelor și dependenței puternice de pășunile comunale. Produsele lactate, precum laptele, brânza, cașul și iaurtul, sunt comercializate prin canale stabile, inclusiv un magazin partener din orașul Arad.

Există unele tensiuni în zonă între crescătorii de ovine și cei de bovine cu privire la impactul pășunatului și presiunea crescândă asupra resurselor de pășune.

Pășunatul animalelor se desfășoară pe pășuni private și închiriate în baza unor acorduri formale monitorizate de autoritățile locale, unele trasee intersectând coridorul de construcție planificat, ceea ce cauzează restricții temporare de acces. Drumurile agricole întreținute de primărie sunt vitale pentru deplasarea animalelor și accesul utilajelor, iar unii proprietari de animale își suplimentează veniturile oferind servicii mecanizate altor fermieri, ceea ce reflectă interdependența economică locală.

Zona este supusă reglementărilor și măsurilor agro-ecologice¹¹ care interzic lucrările agricole în perioada 1 mai - 15 iulie a fiecărui an.⁷ În consecință, orice activități de construcție care afectează suprafața terenului în această perioadă pot fi reluate numai după data de 15 iulie.

Agricultorii din zonă au solicitat subvenții oferite de Agenția pentru Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) în cadrul Pachetului agro-ecologic 10 – Refugii ecologice pe terenuri arabile pentru speciile de păsări asociate peisajelor agricole, finanțat prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) cu cofinanțare din bugetul de stat al României, dar consultarea LRP a verificat că acestea nu vor fi afectate de proiect.

6.3.3 Accesul la piață, creditul și sezonalitatea

Produsele agricole și zootehnice sunt comercializate în principal în Chișineu Criș și Arad, sprijinite de o infrastructură rutieră bună, deși se înregistrează congestii în timpul orelor de vârf. Accesul la credite formale rămâne limitat, majoritatea micilor fermieri bazându-se pe împrumuturi informale sau credite pentru inputuri, ceea ce limitează investițiile în extinderea efectivelor sau modernizarea agriculturii.

Variațiile sezoniere influențează puternic fluxurile de venituri, cererea de forță de muncă și modelele de mobilitate. Producția agricolă atinge apogeul între iulie și octombrie, în timp ce activitățile pastorale urmează ciclurile de pășunat din aprilie până în noiembrie. Această dinamică afectează fluxul de numerar și reziliența gospodăriilor, ceea ce face ca sincronizarea să fie esențială pentru orice măsuri de refacere a mijloacelor de subzistență.

6.3.4 Venituri salariale, pensii și remitențe

Mulți locuitori fac naveta la Chișineu Criș și Arad pentru a lucra în fabrici, companii de transport, ateliere mecanice, firme de construcții și comerț cu amănuntul. Veniturile salariale asigură stabilitate, dar nu înlocuiesc complet activitățile agricole; chiar și gospodăriile salariale mențin agricultura la scară mică pentru securitatea alimentară și venituri suplimentare. La nivel național, ocuparea informală a forței de muncă în mediul rural rămâne semnificativă, depășind 30% din forța de muncă rurală.⁸

Pensiile sunt o sursă importantă de stabilitate pentru locuitorii în vârstă, iar mulți pensionari rămân activi din punct de vedere economic prin agricultura de subzistență. Remitențele de la membrii familiei care lucrează în străinătate sunt, de asemenea, substanțiale, reprezentând 2,5-3% din PIB-ul României în ultimii ani și

⁶ Statisticile Eurostat privind efectivele de animale (2024): <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=549389>

⁷ Această restricție protejează sezonul de cuibărit al șoimului cu picioare roșii, al dropiei mari și al altor specii de păsări protejate din zonele de pășune și umede, specifice regiunii Grăniceri-Buduru.

⁸ ILOSTAT, Ocuparea informală a forței de muncă în zonele rurale (2024): <https://ilostat.ilo.org/data/snapshots/informal-employment-rate/>

ajungând la aproximativ 600 de milioane de euro pe lună în 2025.⁹ Aceste transferuri îmbunătățesc semnificativ nivelul de trai, ceea ce se reflectă în locuințe bine întreținute și bunuri casnice moderne, dar creează și disparități economice și vulnerabilitate la șocurile economice externe.

6.4 Utilizarea, proprietatea și accesul la terenurile agricole

6.4.1 Prezentare generală

Comuna Grăniceri prezintă un model de așezare tipic comunităților rurale din vestul României, cu sate compacte înconjurată de câmpuri agricole întinse, pășuni și căi de acces comunale. Majoritatea terenurilor agricole din Grăniceri sunt în proprietate privată, parcelele fiind clar delimitate și înregistrate în cadastrul funciar. Dreptul de proprietate este, în general, necontestat, iar aceste parcele susțin o serie de activități agricole. Cu toate acestea, proprietatea și utilizarea terenurilor în Grăniceri reflectă un amestec complex de drepturi formale de proprietate, practici obișnuite, percepții ale comunității și evoluția istorică a distribuției proprietății.

Deși cadrul administrativ al comunei pare simplu, realitatea accesului la terenuri – în special pentru păstori – este mult mai nuanțată. Acest context este esențial pentru evaluarea potențialelor perturbări cauzate de lucrările temporare de construcție a cablului subteran, deoarece drumurile agricole sunt esențiale pentru menținerea activităților agricole. Prin urmare, orice restricții de acces în timpul construcției vor necesita o coordonare atentă cu utilizatorii terenurilor pentru a minimiza perturbările. Contextul și caracteristicile specifice localității în ceea ce privește utilizarea și proprietatea funciară în Grăniceri sunt detaliate în subsecțiunile de mai jos.

6.4.2 Pășunile și percepțiile asupra comunității

Pășunile sunt utilizate în principal de crescătorii de ovine și bovine, iar aranjamentele privind proprietatea variază. Unele pășuni sunt proprietate privată a unor familii cu tradiții agricole de lungă durată, în timp ce altele sunt închiriate de la proprietari privați prin acorduri informale sau de la primărie prin contracte formale monitorizate de autoritățile locale. Aceste contracte de închiriere sunt valabile din punct de vedere legal și sunt reglementate în conformitate cu cadrele locale și naționale.

Din punct de vedere legal, în Grăniceri nu există terenuri comunale, dar, din punct de vedere funcțional, unele terenuri private sau închiriate funcționează ca zone comune de pășunat datorită acordurilor informale, toleranței proprietarilor de terenuri și precedentelor istorice. Acest lucru explică percepția durabilă că anumite pășuni sunt comunale, chiar dacă, din punct de vedere legal, sunt proprietăți private.

O parte semnificativă a terenurilor de-a lungul traseului cablului subteran aparține Agricola S.A., o companie privată care a cumpărat terenuri de la proprietarii legitimi care le-au recuperat după căderea regimului comunist. În ciuda acestui statut juridic clar, mulți membri ai comunității continuă să perceapă aceste terenuri ca „pășuni comunale”.

Această percepție are rădăcini în utilizarea istorică a terenului ca pășune deschisă înainte de vânzarea sa și în așteptările culturale modelate de decenii de confiscare a terenurilor de către stat în perioada comunistă, care a întărit ideea că terenurile deschise de mari dimensiuni ar trebui să funcționeze ca resurse comune.

Consultările LRP cu primăria, consiliul local și PAP au confirmat că terenul nu a fost niciodată proprietate comună, a avut în mod continuu proprietate privată și a fost achiziționat legal de Agricola S.A. Narativa „pășunii comunale” este, prin urmare, mai degrabă o percepție socială decât o realitate juridică, dar rămâne influentă în formarea atitudinilor față de utilizarea terenurilor.

⁹ Date privind migrația și remitențele ale Băncii Mondiale (2025):
<https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS>

6.4.3 Agricultură sezonieră, drumurile și provocările legate de acces

Utilizarea terenurilor în Grăniceri este extrem de sezonieră. Oile pasc pe terenuri deschise din primăvară până toamna târziu, în timp ce vitele se deplasează zilnic între gospodării și pășuni, traversând adesea traseul planificat al cablului. Traficul agricol atinge apogeul în perioada de plantare și recoltare, când se utilizează utilaje grele. Pășunatul este permis între mai și octombrie, în conformitate cu Ordinul Ministerului Agriculturii nr. 407/2020, cu mici ajustări permise în funcție de climă. Aceste modele, cartografiate în timpul vizitelor pe teren ale LRP, ar trebui să stea la baza programării construcției.

Comuna întreține o rețea de drumuri agricole și de exploatare, deținute și întreținute de primărie. Aceste drumuri sunt vitale pentru operațiunile agricole, asigurând accesul pentru deplasarea zilnică a animalelor către zonele de pășunat, deplasarea sezonieră a turmelor de oi, transportul utilajelor agricole, cum ar fi tractoare, prese de balotat și combine, precum și accesul la parcelele agricole private. Deoarece aceste drumuri sunt parte integrantă a activităților agricole, orice restricții temporare în timpul construcției vor necesita o coordonare atentă pentru a minimiza perturbările.

Un drum agricol specific utilizat de DAH-1 este în prezent dificil sau imposibil de utilizat din cauza prezenței cadavrelor de animale aruncate ilegal de persoane necunoscute (a se vedea fotografia 6.1 de mai jos). Această situație creează riscuri pentru sănătatea bovinelor și complică mobilitatea pentru operațiunile agricole. Deși această problemă este anterioară proiectului și nu are legătură cu activitățile proiectului, ea este relevantă pentru planificarea traseului în timpul construcției, pentru a evita agravarea problemelor de acces existente.

Foto 6.1: Drum agricol utilizat de DAH-1 pentru pășunatul bovinelor

Sursa: Mott MacDonald Ltd.

6.5 Comunitate, locuințe și bunuri

Nu vor exista impacturi fizice legate de strămutare, dar înțelegerea locuințelor și a bunurilor este relevantă pentru a înțelege statutul socio-economic și vulnerabilitatea comunității afectate. Grăniceri are o infrastructură peste media rurală națională, cu drumuri asfaltate, electricitate aproape universală, canalizare, gaz, apă curentă, colectare a deșeurilor, internet și iluminat stradal.

Cu toate acestea, multe gospodării utilizează încă fântâni private și latrine, iar încălzirea se bazează în principal pe lemne de foc sau cărbune.

Locuințele sunt în majoritate proprietate privată, peste 95 % fiind case familiale cu un singur etaj, construite între anii 1960 și 1990, din cărămidă sau chirpici, cu acoperișuri din țiglă sau tablă. Majoritatea caselor sunt solide din punct de vedere structural și multe au fost renovate, deși gospodăriile mai sărace și cele cu persoane în vârstă se confruntă cu probleme de întreținere. Gardurile sunt de obicei din metal sau beton, iar deținerea de mașini este comună, ceea ce reflectă o prosperitate moderată, în ciuda transportului public limitat.

Aproximativ o treime din clădiri nu sunt ocupate pe tot parcursul anului, așa cum se explică în tabelul 6.2 de mai jos.

Tabelul 6.2: Locuințe în comuna Grăniceri.

Date pentru comuna Grăniceri		Date RPL 2021
Total clădiri	1.022	Reprezintă numărul de structuri individuale înregistrate în comună. Practic toate (1.021) conțin locuințe, ceea ce înseamnă că clădirile rezidențiale domină mediul construit local.
Locuințe convenționale	(1.199)	Se referă la numărul total de unități de locuit distincte proiectate pentru reședință permanentă.
Locuințe convenționale ocupate	(801)	Aproximativ 67 % din locuințe sunt ocupate, iar restul (aproximativ 33 %) sunt vacante sau utilizate sezonier, posibil de emigranți sau ca locuințe secundare.

Sursa: Date din recensământul populației și locuințelor RPL 2021

Gospodăriile au, de obicei, curți de 500-1.000 m² pentru grădini și păsări, cu mijloace de producție modeste, cum ar fi unelte manuale, căruțe și tractoare mici (sub 15% din gospodării). Unele gospodării au anexe simple sau stâne în apropierea zonelor de pășunat. În ansamblu, calitatea locuințelor și infrastructura indică o comunitate relativ stabilă și nevulnerabilă.

6.6 Servicii și instituții sociale

Grăniceri beneficiază de o infrastructură publică funcțională și de o rețea bine dezvoltată de servicii pentru o zonă rurală. Primăria oferă servicii administrative, coordonează activitatea cu autoritățile județului Arad și este considerată transparentă și receptivă, organizând periodic ședințe comunitare. Administrarea terenurilor este ordonată, cu evidențe cadastrale bine ținute și fără litigii restante. Administrația colaborează, de asemenea, cu asociații agricole și comune învecinate pentru gestionarea pășunilor comune și a terenurilor de pășunat.

Instituțiile de învățământ includ o școală primară în Grăniceri (clasele 0-VIII), o școală mai mică în Șiclău (clasele 0-IV) și o grădiniță, iar elevii frecventează școli secundare sau profesionale în Chișineu Criș sau Arad. Serviciile de sănătate sunt asigurate de doi medici de familie și o clinică stomatologică. Rețelele de utilități includ apă potabilă, canalizare, gaze naturale, electricitate, internet și telefonie, iar comuna le finanțează în mare parte din veniturile proprii. Locuitorii au, de asemenea, acces la magazine, mici întreprinderi și un loc de joacă modern, ceea ce reflectă o comunitate stabilă și bine deservită.

6.7 Percepțiile și prioritățile comunității

Percepțiile comunității cu privire la proiectul cablului subteran sunt influențate de contextul socio-economic local, de dependența de terenurile agricole și pastorale și de relațiile în general pozitive cu autoritățile locale. În ansamblu, atitudinile sunt neutre până la moderat pozitive. Locuitorii și oficialii consideră proiectul ca fiind o componentă tehnică necesară pentru dezvoltarea energiei regenerabile, asociată cu potențiale beneficii pentru comună. Nu există teama de exproprieri sau de strămutare fizică, ceea ce contribuie la liniștea comunității. Percepțiile sunt rezumate în tabelul 6.3 de mai jos.

Tabelul 6.3: Rezumatul percepțiilor și priorităților

Grupul de părți interesate	Atitudine	Preocupări principale	Priorități
PAP direct (păștori, crescători de vite)	Neutru-pozitiv	Perturbarea rutelor de pășunat; calendarul lucrărilor	Menținerea continuității pășunatului; program clar
Fermieri (PAP indirecte)	Neutru	Accesul pentru utilaje; evitarea perioadelor de vârf	Lucrări previzibile; respectarea drepturilor de acces
Autoritățile locale	Pozitiv	Necesitatea unei comunicări clare și din timp	Coordonare; GRM funcțional
Comunitate (general)	Neutru-pozitiv	Practici necorespunzătoare din trecut ale altor firme	Reparații rapide; refacerea vizibilă a terenurilor

Sursa: Mott MacDonald Ltd.

Principala așteptare este ca lucrările de construcție să nu perturbe activitățile agricole, în special rutele de pășunat și accesul la câmpuri. Persoanele direct afectate – crescătorul de vite și familia de păstori – și-au exprimat îngrijorări practice cu privire la calendarul și mobilitatea, mai degrabă decât opoziția față de proiect. Fermierii reprezentați în consiliul local au subliniat necesitatea accesului liber al utilajelor și evitarea perioadelor de vârf ale sezonului agricol. Părțile interesate instituționale (primarul, consiliul local, secretarul primăriei) consideră că impactul este gestionabil, dar subliniază importanța unei comunicări clare, a coordonării și a unui mecanism simplu și transparent de soluționare a reclamațiilor.

Experiențele anterioare cu alte companii au creat o încredere condiționată: locuitorii se așteaptă ca dezvoltatorul să „își facă treaba cum trebuie și să lase lucrurile așa cum erau”. Preocupările se concentrează pe perturbările temporare, în timp ce prioritățile se concentrează pe previzibilitate, restaurarea în timp util și respectarea drepturilor de acces.

6.8 Rolurile și relațiile de gen

Rolurile de gen în Grăniceri reflectă structurile tradiționale ale gospodăriilor rurale, modelate de activitățile agricole și pastorale, dar femeile joacă un rol activ și semnificativ din punct de vedere economic în mijloacele de trai ale gospodăriei. Munca este împărțită în mod complementar: bărbații se ocupă de creșterea animalelor, rutele de pășunat, utilajele și sarcinile fizice, în timp ce femeile se ocupă de organizarea gospodăriei, prelucrarea produselor lactate, comercializare, îngrijirea copiilor și sarcinile administrative. Aceste roluri sunt flexibile, femeile ajutând la munca la fermă în perioadele de vârf, cum ar fi fătarea mieilor și mulsul. Într-o gospodărie care se ocupă cu creșterea bovinelor, soția fermierului combină prelucrarea produselor lactate și vânzarea pe piață cu un loc de muncă salariat.

Deciziile privind terenurile, bunurile și veniturile sunt, în general, luate în comun, deși bărbații conduc adesea gestionarea turmelor și a terenurilor datorită prezenței constante pe teren. Femeile contribuie direct la venituri prin prelucrarea și vânzarea produselor lactate și, într-un caz, o matriarhă a preluat controlul asupra afacerii cu oi după moartea soțului ei. Nu s-au identificat restricții privind accesul femeilor la terenuri sau resurse productive și nu s-au constatat vulnerabilități specifice de gen relevante pentru proiect. Întreruperile temporare ale rutelor de pășunat ar afecta în primul rând bărbații, în timp ce femeile ar fi afectate doar indirect. Dintre cele două gospodării afectate, una este condusă de un bărbat și una de o femeie, dar niciuna nu se confruntă cu riscuri specifice de gen. În ansamblu, Grăniceri pare stabil din punct de vedere economic, multe femei fiind angajate sau sprijinite de familiile extinse.

DAH-2 este condusă de o femeie, dar, după cum se descrie mai jos, nu este considerată vulnerabilă. Matriarha a gestionat cu succes afacerea pastorală profitabilă timp de mulți ani și beneficiază de un sprijin puternic din partea familiei. Nu s-au identificat gospodării care să depindă în mod critic de resursele comune, în afară de accesul temporar la pășunat, care va fi gestionat prin programare.

6.9 Persoane vulnerabile

Evaluarea impactului LRP a aplicat criteriile de vulnerabilitate relevante pentru natura proiectului și efectele sale potențiale. Vulnerabilitatea este definită ca fiind persoanele sau gospodăriile care, din cauza circumstanțelor sociale sau economice, ar avea dificultăți în a face față chiar și unor perturbări minore ale accesului la terenuri sau ale activităților de subzistență. În conformitate cu ESIA și SEP, în cadrul evaluării vulnerabilității au fost luate în considerare genul și componența gospodăriei. Cu toate acestea, determinarea vulnerabilității s-a bazat pe indicatori specifici capacității și rezilienței gospodăriei, rather than categorical gender characteristics alone. În conformitate cu standardele creditorilor, criteriile de vulnerabilitate considerate adecvate pentru acest proiect sunt gospodăriile:

- Cu venituri foarte mici sau capacitate limitată de adaptare - sub pragul național de sărăcie din România (aproximativ 4.700 RON/lună sau 60% din venitul mediu); și
- Dependente în mod critic de accesul pe tot parcursul anului la pășuni pentru a-și asigura mijloacele de subzistență.

Ambele gospodării direct afectate sunt rezistente din punct de vedere economic, multigeneraționale și bine integrate în rețelele sociale locale. Deși depind de accesul la pășuni în timpul sezonului de pășunat (aprilie-noiembrie), acestea au drepturi de proprietate sigure și nu prezintă indicatori de marginalizare sau sărăcie extremă.

Deși gospodăria direct afectată 1 (creșterea oilor) este condusă de o femeie, aceasta are acces sigur la pășuni și la animale, mai mulți membri în vârstă de muncă sunt angajați în activități de subzistență, are surse de venit diversificate și nu depinde de asistența socială. Femeia care conduce gospodăria exercită autoritatea de decizie asupra utilizării terenurilor și gestionării mijloacelor de subzistență. Pe această bază, deși aspectul de gen a fost luat în considerare în mod explicit, gospodăria nu îndeplinește criteriile LRP pentru vulnerabilitate.

Fermierii afectați indirect sunt mecanizați, au venituri stabile și nu îndeplinesc niciun criteriu de vulnerabilitate. Deși în comună există riscuri precum variabilitatea climatică, acestea nu au nicio legătură cu proiectul. În Grăniceri există gospodării cu persoane în vârstă sau dependente de munca sezonieră, dar acestea se află în afara zonei proiectului și nu vor fi afectate.

În concluzie, nu au fost identificate persoane sau gospodării vulnerabile în zona de impact a proiectului. Prin urmare, pentru acest proiect nu sunt necesare drepturi suplimentare față de prevederile standard ale LRP.

7 Evaluarea impactului

7.1 Prezentare generală

Acest capitol evaluează impactul potențial asupra utilizării terenurilor și mijloacelor de subzistență ca urmare a activităților de construcție ale proiectului, în special servituțile temporare și restricțiile de acces. Analiza se bazează pe interviuri cu gospodăriile, consultări cu autoritățile locale, observații pe teren și informații actualizate privind proiectarea traseului cablului subteran.

Proiectul nu implică strămutarea fizică sau achiziționarea permanentă a terenurilor private. Toate impacturile asociate cu instalarea cablului subteran sunt temporare și reversibile, limitate la faza de construcție. Utilizarea permanentă a terenurilor este limitată la stația de racordare la rețea, situată pe terenuri comunale neproductive.

Mecanismele de impact identificate includ pierderea temporară a accesului de-a lungul coridorului de construcție, restricții pe termen scurt privind circulația animalelor în timpul săpării șanțurilor și perturbări minore pentru fermierii care utilizează drumurile agricole. Se preconizează că aceste impacturi vor fi de scurtă durată și gestionabile, fără pierderi permanente de venituri sau daune structurale asupra mijloacelor de subzistență.

7.2 Recensământul persoanelor afectate

Proiectul aplică definiții conforme cu cerințele creditorilor internaționali privind achiziția de terenuri și impactul asupra mijloacelor de subzistență:

- Persoanele direct afectate (PAP) sunt gospodăriile ale căror activități de subzistență vor fi perturbate de restricții temporare de acces și servitute pe durata construcției, ceea ce va duce la strămutarea economică, astfel cum este definită de standardele creditorilor.
- Persoanele afectate indirect sunt persoane fizice sau grupuri care pot suferi inconveniente temporare (de exemplu, praf, întârzieri pe termen scurt, redirectionare), dar nu se preconizează că vor pierde venituri sau active productive.

Pe baza consultărilor calitative ESIA și LRP și a verificărilor pe teren, două gospodării, DAH1, o familie de crescători de vite, și DAH-2, o familie de crescători de oi, sunt singurele persoane direct afectate în conformitate cu această definiție. Ambele gospodării sunt bine stabilite, stabile din punct de vedere financiar și dețin active productive semnificative. Impactul asupra acestora se referă la restricții temporare privind deplasarea animalelor și accesul la pășuni sau drumuri agricole.

Persoanele afectate indirect includ fermierii care dețin, utilizează și cultivă terenuri adiacente traseului liniei de transport și utilizatorii drumurilor agricole, cum ar fi DE 553/1. Acești proprietari și utilizatori pot întâmpina întârzieri pe termen scurt în acces și praf în timpul lucrărilor etapizate. Nu se anticipează pierderi de venituri pentru aceste grupuri. Recensământul persoanelor afectate este rezumat în tabelul 7.1 de mai jos.

Tabelul 7.1: Rezumatul recensământului persoanelor afectate

Nume / Grup	Număr de membri ai gospodăriei	Activitatea principală de subzistență	Proprietatea/utilizarea terenurilor	Terenul care va fi utilizat în cadrul proiectului	Prezentare generală a impactului probabil (detalii suplimentare în subsecțiunile de mai jos)
Afectate direct:					
DAH-1 Cinci (5) (doi (2) bărbați / trei (3) femei)		Agricultură mixtă și lactate	Concesiune pentru pășunat	50 ha	Restricții temporare privind pășunatul și accesul rutier. Închiderea sau devierea drumurilor pentru 1–2 zile în timpul lucrărilor etapizate în afara sezonului agricol aglomerat
DAH-2 Cinci (5) (doi (2) masculi / trei (3) femele)		Creșterea oilor	Concesie pentru pășunat	58 ha	
Afectați indirect:					
Aproximativ 20 de agricultori și utilizatori ai drumurilor	Necuantificat (din cauza impactului nesemnificativ)*	Cultivarea culturilor, utilaje și transport	Terenuri agricole private	Nu se utilizează terenuri agricole private; utilizarea temporară a drumului public	Ca mai sus pentru restricțiile de acces rutier

Note: *Nu s-a efectuat un recensământ cuantificat al persoanelor afectate indirect, datorită naturii minore și nesemnificative a impactului asupra acestora.

7.3 Impactul asupra terenurilor și a mijloacelor de subzistență

7.3.1 Prezentare generală

Componentele proiectului incluse în acest LRP vor avea ca rezultat modificări permanente și temporare ale utilizării terenurilor. Ocuparea permanentă a terenurilor se limitează la construirea stației de racordare la rețea, în timp ce servituțile temporare sunt necesare pentru instalarea liniei de transport subterane și pentru consolidarea drumului agricol DE 553/1. Aproximativ 20 de parcele agricole sunt situate în vecinătatea coridorului liniei de transport și vor fi afectate indirect; construcția va fi realizată în etape (maximum 1 km pe etapă) pentru a minimiza perturbările pentru utilizatorii terenurilor, fermieri și proprietari de animale.

Drumul agricol DE 553/1, sub care va fi instalat cablul de transport, este un teren public deținut de comuna Grăniceri. Toți fermierii și proprietarii de animale intervievați au solicitat ca lucrările de construcție și instalare a cablurilor să fie programate strict în afara sezonului agricol, între perioadele de recoltare și însămânțare, pentru a preveni perturbarea activităților de arat, însămânțare, irigare, cosit și recoltare.

Membrii consiliului local consultați au subliniat că drumul trebuie readus la starea inițială după construcție, cu îndepărtarea tuturor resturilor de construcție și curățarea suprafeței, astfel încât să fie într-o stare mai bună decât înainte de construcție. Acest drum este în prezent o bandă de acces agricol neasfaltată, iar un crescător de vite din zonă a solicitat în mod expres să nu fie acoperit cu pietriș, pentru a evita rănirea picioarelor animalelor.

Drumul agricol DE 553/1 este deosebit de important, deoarece are o lățime de aproximativ 10 m, oferind acces pentru utilaje agricole de dimensiuni foarte mari. Mulți fermieri au remarcat că este singura rută suficient de largă pentru echipamentele lor supradimensionate, ceea ce face ca accesul neîntrerupt în perioadele de vârf ale activității agricole să fie vital pentru activitățile lor. Impactul anticipat asupra terenurilor și mijloacelor de subzistență este estimat în tabelul 7.2 de mai jos.

Tabelul 7.2: Prezentare generală a impactului asupra terenurilor și mijloacelor de subzistență

Componenta proiectului	Suprafața de teren utilizată	Proprietate		Prezentare generală a impactului și a măsurilor de atenuare
Substație de racordare la rețea	3,3 ha	Comuna Grăniceri		Utilizarea permanentă a terenului pentru proiect. Terenul care va fi utilizat este în prezent neproductiv și nefolosit, nu se anticipează impacturi asupra mijloacelor de trai, conform verificărilor efectuate cu comunitățile afectate prin consultarea LRP
Linie de transport subterană (3,6 km)	14.440 m	Comuna servitute acordată	Grăniceri, temporară	Impact temporar al instalării cablului sub drumul agricol comun DE 553/1, adiacent la aproximativ 20 de parcele arabile care nu vor fi afectate direct și sub pășunile utilizate pentru pășunatul sezonier de către cele două ferme familiale direct afectate. Drumul de acces DE 553/1 este singura rută adecvată pentru utilaje agricole de dimensiuni foarte mari, fiind astfel important pentru fermieri. Acesta va fi readus la starea inițială, fără pietriș, conform cererii fermierilor. Construcția se va desfășura în etape (max. 1 km pe etapă) pentru a minimiza impactul temporar. Lucrările vor fi efectuate în perioada noiembrie-februarie, pentru a evita perioadele: - 1 mai - 15 iulie, în conformitate cu reglementările de mediu pentru protejarea sezonului de reproducere a păsărilor; - martie-octombrie, sezonul de pășunat concesionat la nivel local - lunie și octombrie, sezonul agricol de însămânțare și recoltare.
Drumuri de acces temporare (Socodor, Grăniceri)	Necuantificat	Comuna servitute acordată	Grăniceri, temporară	Restricții temporare de acces pentru fermieri și posibile redirectionări. Lucrările vor fi programate în lunile de iarnă pentru a evita sezonul de pășunat, sezonul agricol și sezonul de cuibărit al păsărilor.

În concluzie, impactul asupra mijloacelor de subzistență ale gospodăriilor direct afectate este temporar și reversibil, nefiind prevăzută o pierdere permanentă a veniturilor. Deși natura activităților și amploarea operațională a gospodăriilor afectate necesită luarea în considerare a perturbărilor pe termen scurt și a riscurilor asociate, nu se preconizează ca impactul asupra celor două gospodării direct afectate să fie semnificativ. Deși impactul este temporar, riscul potențial de subvenționare necesită o verificare și o atenuare proactivă, astfel cum se descrie mai jos.

7.3.2 Restricții de acces la creșterea oilor

DAH-2 gestionează una dintre cele mai mari unități pastorale din comună, cu aproximativ 1 100 de ovine și modele de pășunat sezonier pe pășuni extinse. Coridorul cablului subteran intersectează rutele lor tradiționale de deplasare. În timpul săpării șanțurilor, turma poate fi nevoită să fie redirectionată pentru câteva săptămâni, ceea ce necesită eforturi și coordonare suplimentare. Primii 200 de metri ai liniei de transport subterane traversează pășuni, afectând aproximativ 1,78 ha, lucrările ocupând aproximativ 0,01 ha din parcela de 58 ha a familiei DAH-2. Deși familia nu deține terenuri în zona proiectului, dependența sa de mobilitate face ca restricțiile de acces să fie semnificative din punct de vedere operațional.

Familia DAH-2 și-a exprimat îngrijorarea că perturbarea solului cauzată de săparea șanțurilor ar putea fi detectată de sistemul de teledetecție utilizat de Agenția Națională pentru Plăți în Agricultură (APIA). Acest sistem monitorizează respectarea utilizării declarate a terenurilor pentru eligibilitatea subvențiilor. Dacă zonele perturbate sunt semnalate ca neconforme, gospodăria ar putea fi supusă unor sancțiuni sau pierderi de subvenții pentru o perioadă de până la șapte ani, ceea ce reprezintă o sursă importantă de venit pentru gospodăriile pastorale.

Dezvoltatorul proiectului recunoaște această preocupare și se angajează să verifice dacă proiectul nu va reprezenta un risc pentru subvențiile APIA și va verifica acest lucru împreună cu APIA și autoritățile agricole locale

autoritățile agricole locale (a se vedea secțiunea 5.3 din consultarea LRP). Această verificare va determina dacă activitățile temporare de construcție ar putea declanșa probleme de conformitate și, în caz afirmativ, ce măsuri pot fi implementate pentru a preveni sau atenua pierderea subvențiilor. Măsurile potențiale pot include notificări oficiale către APIA, documentarea acordurilor temporare de utilizare a terenurilor sau acordarea de sprijin gospodăriilor afectate în cazul în care plățile subvențiilor sunt puse în pericol. Dezvoltatorul va confirma conformitatea cu APIA înainte de începerea lucrărilor și va furniza asigurări scrise tuturor gospodăriilor afectate.

7.3.3 Restricții privind accesul la pășunat pentru bovine

DAH-1 exploatează o fermă de bovine diversificată și modernizată, deținând aproximativ 45 de bovine și cultivând aproximativ 50 ha de teren prin proprietate și concesiune. Traseele de pășunat și drumurile de acces la fermă ale terenului concesionat se intersectează cu coridorul de construcție al proiectului. Deși există o cale alternativă, aceasta este în prezent nesigură până la curățare, astfel încât fermierii depind de drumul DE 553/1 pentru a accesa terenul în sezonul de pășunat. Lucrările de instalare a cablurilor vor fi programate în afara acestui sezon pentru a evita impactul semnificativ asupra mijloacelor de trai.

7.3.4 Impactul indirect asupra fermierilor din apropiere și asupra utilizatorilor drumurilor agricole

Gospodăriile afectate indirect includ cei aproximativ 20 de fermieri care cultivă terenuri adiacente coridorului și utilizatorii drumurilor agricole, cum ar fi DE 553/1. Aceste persoane pot întâmpina întârzieri pe termen scurt în accesul la drumuri, praf și redirecționări în timpul lucrărilor de construcție etapizate. Aceste lucrări vor avansa pe segmente de aproximativ 1 km, minimizând perturbările. Deși în prezent nu se anticipează pierderi permanente de venituri pentru aceste grupuri, proiectul va implementa măsuri de atenuare, inclusiv notificarea prealabilă a programelor de construcție, coordonarea pentru a evita perioadele de vârf de pășunat și furnizarea de rute de acces temporare acolo unde este necesar, conform consultării țintite care va fi întreprinsă, astfel cum se detaliază în secțiunea 5.9. Persoanele afectate vor avea acces la mecanismul de reclamații al proiectului și pot fi eligibile pentru despăgubiri în cazul în care se produc pierderi demonstrabile.

7.4 Impactul asupra grupurilor vulnerabile

După cum se explică în secțiunea 6.9, sondajele și consultările nu au identificat persoane sau gospodării vulnerabile în zona de influență a proiectului. Niciuna dintre gospodăriile afectate direct nu are venituri foarte mici sau capacitate limitată de adaptare. DAH-2 este condusă de o femeie, însă această gospodărie este stabilă din punct de vedere financiar și nu îndeplinește criteriile de vulnerabilitate. Reziliența financiară și mecanizarea DAH-1 înseamnă că acestea nu sunt considerate vulnerabile. Nu sunt necesare măsuri de sprijin suplimentare în afara celor deja planificate pentru toate PAP, astfel cum se descrie în capitolul următor.

8 Politica LRP, eligibilitate și drepturi

8.1 Prezentare generală

Acest capitol definește cine este eligibil pentru compensare și asistență în cadrul Planului de refacere a mijloacelor de trai și prezintă drepturile disponibile pentru fiecare categorie de persoane afectate. Eligibilitatea se bazează pe recensământul și inventarul bunurilor efectuate în timpul procesului ESIA și LRP, asigurându-se că măsurile sunt proporționale cu impactul proiectului și aliniate cu cerințele creditorilor internaționali. Cadrul vizează să ofere sprijin echitabil, transparent și incluziv gospodăriilor afectate, prevenind în același timp revendicările oportuniste și menținând coerența cu cerințele creditorilor.

8.2 Angajamentele politicii LRP

Proiectul se angajează să implementeze LRP în deplină conformitate cu standardele internaționale ale creditorilor, în special Standardul de performanță 5 al IFC și Cerința de performanță 5 a BERD referitoare la achiziția de terenuri și strămutarea involuntară. Aceste standarde stabilesc principii pentru evitarea sau minimizarea strămutării, asigurarea unei despăgubiri echitabile și restabilirea sau îmbunătățirea mijloacelor de trai pentru persoanele afectate, la care proiectul se angajează.

Mai precis, politica LRP se bazează pe următoarele angajamente:

- Evitarea și minimizarea: acordarea priorității măsurilor de programare și proiectare pentru a preveni sau minimiza deplasarea economică.
- Compensare la costul total de înlocuire: Oferirea de compensații pentru orice pierdere de venit sau daune materiale verificate, fără deduceri pentru depreciere sau valoare de recuperare.
- Consultare semnificativă: implicarea persoanelor afectate și a părților interesate într-un mod transparent și incluziv pe tot parcursul planificării și implementării.
- Mecanism de reclamație accesibil: menținerea unui proces de reclamație transparent, adecvat din punct de vedere cultural, care nu restricționează căile de atac judiciare.
- Monitorizare și gestionare adaptativă: urmărirea implementării, verificarea rezultatelor și aplicarea de măsuri corective acolo unde este necesar.
- Restabilirea mijloacelor de trai: dacă se înregistrează efecte negative neprevăzute asupra mijloacelor de trai, proiectul va sprijini persoanele afectate în restabilirea sau îmbunătățirea nivelului de trai dinaintea proiectului prin măsuri personalizate, dacă evitarea nu poate fi realizată pe deplin.
- Considerații speciale pentru grupurile vulnerabile: Identificați și sprijiniți persoanele sau gospodăriile vulnerabile care ar putea fi afectate în mod disproporționat, inclusiv dacă acestea sunt identificate în timpul implementării prin activități de monitorizare.

Aceste principii stau la baza cadrului de eligibilitate și a drepturilor descrise în secțiunile următoare.

8.3 Principii de eligibilitate

Eligibilitatea pentru sprijin în cadrul acestui LRP se bazează pe recensământul gospodăriilor și consultările pe teren efectuate pentru a informa LRP. Acestea servesc drept punct de referință pentru eligibilitate pentru toate drepturile. Se aplică următoarele categorii:

- Categorie A – Persoane afectate direct: gospodării ale căror activități de subzistență vor fi perturbate de exproprierea temporară a terenurilor sau de restricțiile de acces pe durata construcției.

- Categoria B – Persoane afectate indirect: agricultori și utilizatori ai drumurilor care pot întâmpina inconveniente temporare (de exemplu, praf, întârzieri pe termen scurt, redirectionare), dar care nu se preconizează că vor pierde venituri sau active productive.
- Categoria C – Neeligibile: Persoane sau activități care apar fără a avea o utilizare documentată înainte de recensământ.

Aceste categorii constituie baza pentru determinarea eligibilității pentru toate drepturile și măsurile de sprijin prevăzute în cadrul acestui LRP. I

A fost efectuată o evaluare completă a vulnerabilității și nu au fost identificate persoane vulnerabile, însă dacă o persoană vulnerabilă este identificată prin GRM sau prin canalele comunității, aceasta va fi adăugată pe lista de eligibilitate și i se va acorda asistență personalizată.

8.4 Matricea drepturilor

Matricea drepturilor din tabelul 8.1 de mai jos prezintă categoriile de PAP eligibile, tipurile de impact pe care le pot suferi, criteriile de eligibilitate și măsurile corespunzătoare de compensare și sprijin care vor fi furnizate în cadrul LRP. Toate drepturile sunt concepute pentru a îndeplini sau depăși cerințele creditorilor. Această matrice va fi actualizată dacă sunt identificate PAP suplimentare. Toate drepturile vor fi puse în aplicare în conformitate cu principiile echității, transparenței și durabilității, asigurându-se că persoanele afectate beneficiază de sprijin pentru restabilirea sau îmbunătățirea mijloacelor de subzistență și a nivelului de trai.

Tabelul 8.1: Matricea drepturilor

Tipul impactului	Descriere	Criterii de eligibilitate	Drepturi	Verificare și note
Pierdere temporară a accesului la pășunat	Acces restricționat în timpul săpării șanțurilor	Afectat direct Concesionarii/deținătorii de concesiuni din lunile direct afectate Pășuni	Măsura principală: Evitarea prin programarea lucrărilor în timpul iernii luni (noiembrie-februarie) în afara sezonului de pășunat și agricol, cu o notificare prealabilă de ≥ 60 de zile. Contingență: Dacă evitarea nu este posibilă, proiectul va: - plăti despăgubiri în numerar pentru întreruperea temporară a pășunatului, utilizând formula „turmă pe zi” (0,55 EUR/oaie/zi; 2,50 EUR/vacă/zi; 100 EUR/zi de muncă) - restaura pășunile prin reînsămânțare și stabilizarea solului, pe cheltuiala proiectului, și - rambursarea oricăror pierderi verificate ale subvențiilor în cadrul schemelor APIA pe baza ratelor oficiale și a penalităților documentate.¹⁰	Angajamentul față de programarea pe timp de iarnă documentat. Dimensiunea efectivului și costul hranei trebuie verificate Înainte de orice plată, prin implicarea directă a gospodăriilor afectate, cu sprijinul autorităților locale și al verificărilor prețurilor de piață. Documentația va include declarații semnate și dovezi fotografice înainte de efectuarea plății. Conformitatea APIA confirmată înainte de lucrări. Cartografierea traseului; înregistrări ale consultărilor; restabilirea verificată de primărie.
Restricție temporară privind accesul la drumurile agricole	Acces limitat pentru utilaje și animale	Agricultori și utilizatori ai drumului agricol DE 553/1	Notificare prealabilă; gestionarea traficului; refacerea completă a drumului (fără pietriș). În cazul în care se produce o pierdere demonstrabilă, se va acorda o despăgubire integrală la costul total de înlocuire, de la caz la caz.	Înregistrări ale consultărilor; registru de reclamații.
Perturbări indirecte (praf, zgomot)	Inconveniente minore în timpul lucrărilor	Fermieri din vecinătatea coridorului	Rutele alternative temporare vor fi identificate și convenite în consultare cu utilizatorii drumurilor afectați indirect. Notificare prealabilă; mecanismul de soluționare a reclamațiilor la nivel de proiect (GRM) este disponibil pentru toate persoanele afectate pentru orice probleme legate de accesul la terenuri, despăgubiri sau refacerea mijloacelor de trai. Detalii sunt furnizate în capitolul 5.	
Impacturi neprevăzute	Orice impact neidentificat	Toate PAP-urile, inclusiv orice PAP-uri vulnerabile recent identificate (conform criteriilor din secțiunea 6.9)	Măsuri de atenuare și compensare de la caz la caz.	Gestionate prin GRM; documentate în rapoartele de monitorizare. În cazul în care monitorizarea sau mecanismul de soluționare a reclamațiilor identifică persoane vulnerabile și/sau grav afectate

¹⁰ Ipotezele privind costul zilnic al hranei pentru animale (0,55 EUR/oaie; 2,50 EUR/vacă) sunt estimări conservatoare bazate pe tendințele recente ale prețurilor furajelor din România și pe sistemele tipice de creștere a animalelor. Infoferma.ro (iunie 2025) evidențiază o creștere de 25 % a costurilor de nutriție animală și o creștere de 18 % a prețurilor la porumb/orz între 2023 și 2024 (<https://infoferma.ro/en/article/cresterea-costurilor-la-furaje-si-impactul-asupra-industriei-camii-in-romania-edCcJp78>). Portalul de date agroalimentare al Comisiei Europene furnizează prețurile lunare ale animalelor vii și ale furajelor (<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/prices.html>). Datele privind costurile de producție ale FADN susțin în continuare practicile standard pentru fermele mixte de culturi și animale (<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/FarmEconomyFocus/FADNDatabase.html>) Indemnizația pentru muncă (100 EUR/zi) este în concordanță cu datele privind salariile și costurile forței de muncă din mediul rural din România, raportate la aproximativ 10,8-11,8 EUR/oră în total în Eurostat (2023-2024) (<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=662541>). Rambursarea subvenției se bazează pe rata de plată agro-ecologică APIA (159 EUR/ha), conform documentelor Ministerului Agriculturii din România (<https://apia.org.ro/https://apia.org.ro/>). Toate aceste date sunt utilizate aici pentru elaborarea bugetului și vor fi verificate în timpul implementării prin implicarea directă a gospodăriilor afectate și verificări ale pieței locale.

Tipul impactului	Descriere	Criterii de eligibilitate	Drepturi	Verificare și note
				gospodăriilor sau persoanelor fizice, se va acorda asistență suplimentară specifică, de la caz la caz, pentru a evita impactul disproporționat și pentru a sprijini reziliența mijloacelor de subzistență, în conformitate cu IFC PS5 și EBRD PR5.

8.5 Data limită

În sensul prezentului LRP, data limită oficială a fost stabilită la 31 octombrie 2025, corespunzând finalizării recensământului și consultărilor socio-economice cu gospodăriile direct afectate. Dreptul la beneficiile LRP este limitat la persoanele afectate de proiect identificate până la această dată.

Data limită va fi comunicată părților interesate afectate și potențial afectate în timpul procesului de divulgare a LRP, inclusiv prin broșura de informare publică și activitățile de implicare întreprinse înainte de construcție. Orice persoană care ocupă sau utilizează terenuri în zona proiectului după data limită nu va fi eligibilă pentru despăgubiri sau asistență pentru restabilirea mijloacelor de trai în cadrul acestui LRP, cu excepția cazului în care este necesar să se abordeze impacturile neprevăzute identificate prin monitorizare sau prin mecanismul de soluționare a reclamațiilor.

9 Strategia de restabilire a mijloacelor de subzistență

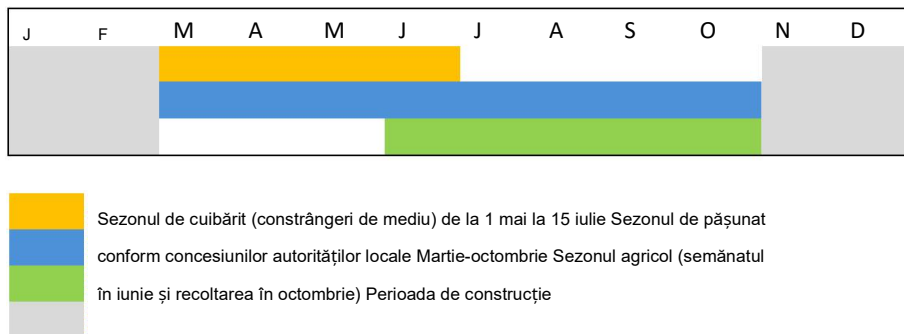
9.1 Prezentare generală

Acest capitol detaliază strategia de restabilire a mijloacelor de trai, al cărei obiectiv principal este de a se asigura că toate gospodăriile și utilizatorii de terenuri afectați de proiect își mențin continuitatea activităților economice și, dacă este necesar, își restabilesc veniturile la nivelurile anterioare proiectului. Această strategie este aliniată cu matricea de drepturi din capitolul anterior și reflectă creditorii, acordând prioritate evitării și minimizării impactului deplasării, urmată de despăgubiri și restabilire în cazul în care evitarea nu este posibilă.

9.2 Programare și gestionarea accesului

Abordarea adoptată pentru acest proiect se bazează pe principiul evitării impactului ca prioritate. Lucrările de construcție pentru cablul subteran și infrastructura asociată vor fi programate în lunile de iarnă, din noiembrie până în februarie, în afara sezonului de pășunat (aprilie-noiembrie) și a perioadelor agricole de vârf, așa cum se rezumă în figura 9.1 de mai jos.

Figura 9.1: Constrângeri sezoniere și calendarul de programare a lucrărilor de construcție

Angajamentul privind programarea este esențial pentru strategie și va fi monitorizat pe tot parcursul implementării. Prin evitarea lucrărilor în timpul sezonului de pășunat, proiectul urmărește să elimine necesitatea compensării bănești pentru pierderea temporară a accesului la pășuni. Cu toate acestea, recunoscând că pot apărea întârzieri neprevăzute sau constrângeri operaționale, strategia include un mecanism de urgență. Dacă lucrările nu pot fi limitate în totalitate la perioada de iarnă și apar restricții temporare privind accesul la pășunat, se vor acorda compensații pe baza unei formule transparente și convenite în prealabil.

Cea mai eficientă măsură de prevenire a deplasării economice este respectarea strictă a programului de construcție în timpul lunilor de iarnă. Proiectul se angajează să finalizeze săparea șanțurilor și instalarea cablurilor în afara sezonului de pășunat și a perioadei de vârf a activităților agricole, să implementeze construcția pe etape (segmente de maximum 1 km) și să notifice cu cel puțin 60 de zile înainte gospodăriile afectate și autoritățile locale înainte de începerea lucrărilor în orice segment.

9.3 Compensații pentru situații neprevăzute și măsuri de sprijin

În plus față de programare, strategia privind mijloacele de subzistență se angajează să ia următoarele măsuri suplimentare:

- **Cadrul de compensare pentru situații neprevăzute:** dacă evitarea nu poate fi realizată în totalitate, compensarea va fi calculată utilizând o formulă de turmă pe zi, pe baza următoarelor ipoteze:
 - DAH-1 (~45 bovine) la 2,50 EUR pe cap pe zi; și
 - DAH-2 (~1 100 ovine) la 0,55 EUR pe cap pe zi;
 - 100 EUR pe zi pentru forța de muncă suplimentară.

De exemplu, dacă accesul este restricționat timp de șapte zile pentru ovine și trei zile pentru bovine, compensația estimată ar fi de 4 235 EUR pentru ovine, 338 EUR pentru bovine și 1 000 EUR pentru forța de muncă, totalizând 5 573 EUR. Dimensiunea efectivului și costul hranei pentru animale vor fi verificate înainte de orice plată, prin contact direct cu gospodăriile afectate, cu sprijinul autorităților locale și al verificărilor prețurilor de piață. Documentația va include declarații semnate și dovezi fotografice înainte de efectuarea plății.

- **Protecția subvențiilor:** Proiectul recunoaște importanța subvențiilor agricole în cadrul schemelor APIA. Pentru a preveni orice pierdere de plăți din cauza perturbării temporare a solului, dezvoltatorul va notifica APIA în prealabil cu privire la lucrări, va confirma cerințele de conformitate înainte de construcție și va rambursa integral orice pierderi sau penalități verificate ale subvențiilor.
- **Reabilitarea pășunilor:** Orice pășune perturbată va fi readusă la starea inițială sau la o stare mai bună imediat după construcție, inclusiv prin reînsămânțare, stabilizarea solului și îndepărtarea resturilor de construcție. Restaurarea va fi verificată de primărie și de gospodăriile afectate înainte de semnare.
- **Reabilitarea drumurilor agricole:** drumul agricol DE 553/1 va fi readus la starea sa inițială, respectând cererea fermierilor de a evita pietruirea pentru a preveni rănirea bovinelor. Reabilitarea va include nivelarea și curățarea, cu îmbunătățiri acolo unde este posibil.
- **Implicare și gestionarea reclamațiilor:** Proiectul va menține o implicare continuă cu gospodăriile afectate și autoritățile locale pe tot parcursul implementării. Un mecanism de reclamații va rămâne operațional, oferind canale accesibile pentru reclamații și asigurând soluționarea acestora în termen de 30 de zile.
- **Finalizare:** Restaurarea mijloacelor de subzistență va fi considerată finalizată atunci când rutele de acces pentru pășunat și agricultură vor fi complet restaurate, nu vor mai exista probleme nerezolvate legate de subvenții, iar gospodăriile afectate vor confirma satisfacția față de măsurile de restaurare. Verificarea acestor criterii va fi efectuată de consilierul tehnic al creditorilor (LTA) ca parte a procesului de revizuire detaliată și monitorizare a creditorilor, în conformitate cu cadrul de monitorizare și evaluare descris în capitolul 11. Dezvoltatorul va coopera pe deplin cu LTA pentru a furniza accesul și documentația necesare pentru această verificare independentă.

10 Modalități de implementare, calendar și buget

10.1 Prezentare generală

Acest capitol prezintă modalitățile de implementare a LRP, inclusiv rolurile și responsabilitățile entităților implicate, calendarul indicativ pentru activitățile cheie și cadrul bugetar. Scopul este de a se asigura că angajamentele asumate în cadrul LRP, în special cele referitoare la compensare, măsuri de refacere a mijloacelor de subzistență și monitorizare, sunt îndeplinite în timp util și în mod coordonat. Implementarea va fi aliniată la programul de construcție și la cerințele creditorilor și ale autorităților de reglementare, cu prevederi de ajustare în cazul în care proiectul sau ipotezele privind impactul se modifică.

10.2 Roluri și responsabilități

Punerea în aplicare a Planului de restabilire a mijloacelor de subzistență va necesita o coordonare strânsă între dezvoltator, sponsor, autoritățile locale, contractanți și echipa de monitorizare a creditorilor. Responsabilitatea generală pentru îndeplinirea angajamentelor stabilite în acest plan revine dezvoltatorului proiectului, sprijinit de sponsor și de alte părți interesate. Rolurile și responsabilitățile specifice sunt:

- Dezvoltator de proiect (West Power Investments SRL): Responsabil pentru implementarea tuturor măsurilor LRP în conformitate cu standardele creditorului. Aceasta include divulgarea informațiilor, implicarea persoanelor afectate și asigurarea refacerii terenurilor și drumurilor. Dezvoltatorul va menține mecanismul de soluționare a reclamațiilor și va coordona activitatea contractorilor.
- Sponsor (Rezolv Energy): Asigură supravegherea strategică și garantează alinierea la angajamentele de sustenabilitate. Sponsorul asigură finanțarea tuturor activităților LRP, inclusiv a situațiilor neprevăzute, și raportează progresul creditorilor, sprijinind în același timp cerințele de monitorizare externă.
- Autoritățile locale (comuna Grăniceri): Facilitează comunicarea cu gospodăriile afectate, confirmă drepturile de proprietate asupra terenurilor și acordurile de pășunat și asistă la programarea lucrărilor pentru a evita perioadele de vârf ale sezonului agricol și de pășunat. De asemenea, vor valida lucrările de refacere și vor oferi aprobarea oficială.
- Contractorii: pun în aplicare angajamentele privind programarea lucrărilor de construcție, asigurându-se că lucrările se desfășoară în lunile de iarnă (noiembrie-februarie) pentru a evita sezonul agricol și de pășunat. Ei vor gestiona traficul și accesul în timpul lucrărilor și vor restaura terenurile și drumurile la starea dinaintea construcției.
- Echipa LRP (consultant): Oferă asistență tehnică continuă dezvoltatorului în timpul implementării, inclusiv consiliere privind programarea, verificarea dimensiunii efectivului și a costurilor de hrană, precum și documentarea drepturilor. Echipa va oferi, de asemenea, asistență în monitorizarea și raportarea către creditorii, asigurând conformitatea cu cerințele creditorilor.
- Consilierul tehnic al creditorilor (LTA): Efectuează verificarea independentă a implementării LRP ca parte a monitorizării creditorilor. Aceasta include revizuirea documentației, confirmarea conformității cu cerințele creditorilor și validarea criteriilor de finalizare. Dezvoltatorul va oferi cooperare deplină.

10.3 Calendarul de implementare

Implementarea LRP va asigura că toate măsurile sunt puse în aplicare înainte de apariția oricăror restricții de acces la terenuri și de începerea activităților de construcție. Activitățile vor începe cu divulgarea LRP, urmată de acordul privind impactul, drepturile și evitarea impactului, măsurile de atenuare și programarea.

Monitorizarea se va desfășura pe tot parcursul procesului, cu revizuirii interne la intervale regulate și verificări externe la etapele convenite. Un calendar detaliat va fi pregătit în coordonare cu planul de construcție și va fi comunicat părților interesate odată ce va fi finalizat.

Un calendar orientativ de implementare prezentat în figura 10.1 de mai jos va fi confirmat după finalizarea comunicării LRP și aprobarea creditorului. Secvența de construcție va fi stabilită pe baza măsurilor de gestionare a riscurilor pentru mediu și mijloacele de trai prevăzute în secțiunea 9.2, inclusiv luarea în considerare a perioadelor de cuibărit și a cerințelor sezoniere de monitorizare a pășunatului și agriculturii. Programul detaliat de construcție va fi finalizat prin planificarea contractorului, pentru a echilibra aceste considerente cu cerințele de realizare a proiectului.

Figura 10.1: Programul indicativ de implementare a LRP

Activitate	Decembrie 2025	Ianuarie 2026	Februarie 2026*	Martie 2026	Aprilie și mai departe
Proiectul LRP prezentat creditorilor și finalizarea acestuia					
Comunicarea LRP către comunitățile afectate					
Implementarea LRP odată cu instalarea cablurilor					
Monitorizarea și verificarea externă a LTA					

Note: Termenele orientative sunt supuse confirmării în timpul planificării detaliate a construcției, ținând seama de măsurile de gestionare a riscurilor pentru mediu și mijloacele de trai descrise în secțiunea 9.2.

Legendă:

	Faza de revizuire și finalizare a LRP Faza
	de implementare a LRP

10.4 Buget și finanțare

Implementarea LRP va fi finanțată printr-un buget dedicat, rezervat, furnizat de West Power Investments SRL și Rezolv Energy. Acest buget va acoperi toate costurile asociate cu compensarea, măsurile de refacere a mijloacelor de trai, cheltuielile administrative și activitățile de monitorizare. Alocarea va include prevederi pentru monitorizarea și evaluarea externă, pentru a îndeplini cerințele creditorului.

Un buget detaliat pe linii va fi finalizat odată ce LRP va fi aprobat pentru implementare și va fi aliniat cu matricea drepturilor și programul de construcție. Categoriile indicative de costuri includ compensații pentru accesul temporar la terenuri și restricții de pășunat, rambursarea pierderilor de subvenții, sprijin pentru reabilitarea terenurilor, contribuții pentru refacerea mijloacelor de subzistență și costuri pentru implicarea părților interesate și gestionarea reclamațiilor. Costurile administrative vor acoperi personalul, logistica și raportarea, în timp ce costurile de monitorizare vor include revizuirii interne și audituri efectuate de terți. Un buget orientativ este prezentat în tabelul 10.1 de mai jos.

Tabelul 10.1: Buget indicativ pentru LRP

Categorie	Cost indicativ (€)	
	Buget alocat	Note
	10 000 EUR	
Compensatie pentru situatii neprevazute pentru costurile de compensare pentru pășunat		Dacă evitarea nu poate fi realizată în totalitate, compensația va fi calculată utilizând formula „turmă pe zi” descrisă în secțiunea anterioară. capitolul
Pierdere potențială de subvenții temporară	4.000 EUR	Estimată pentru a acoperi potențialele penalități sau plățile pierdute în cadrul schemelor APIA în cazul în care se efectuează o refacere temporară a solului temporar al solului generează probleme de conformitate.
Reabilitarea terenurilor și restabilirea potențialului de subzistență	10.000 EUR	Include costurile pentru refacerea pășunilor și terenurilor agricole afectate la starea dinaintea construcției, inclusiv reînsămânțarea și refacerea potențialului de subzistență al solului și compensații pentru furaje, dacă este necesar
Implicarea părților interesate și gestionarea reclamațiilor	2.000 EUR	
Costuri administrative	3.000 EUR	
Monitorizare internă	5 000 EUR	Costul monitorizării și evaluării externe LTA nu este inclus în această sumă.
Subtotal	34.000 EUR	
Contingență (10 %)	3 400 EUR	Calculată la 10 % din subtotal pentru a acoperi costurile neprevăzute.
Total	37.400 EUR	Suma tuturor categoriilor, inclusiv cheltuielile neprevăzute.

10.5 Gestionarea schimbărilor

LRP va fi tratat ca un document viu și actualizat după cum este necesar pentru a reflecta modificările în proiectarea proiectului, calendarul sau ipotezele privind impactul. Orice modificare a programului de construcție care afectează accesul la teren sau calendarul lucrărilor va declanșa o revizuire a calendarului de implementare și a măsurilor asociate. Dacă sunt identificate persoane suplimentare afectate sau dacă impactul diferă de cel anticipat, cadrul de drepturi și dispozițiile privind despăgubirile vor fi revizuite în consecință. Actualizările vor fi comunicate părților interesate și creditorilor pentru a asigura respectarea în continuare a cerințelor creditorilor. Toate modificările vor fi documentate, aprobate de dezvoltatorul proiectului și incluse în rapoartele de monitorizare.

11 Monitorizare, evaluare și finalizare

11.1 Prezentare generală

Monitorizarea restabilirii mijloacelor de subzistență va fi realizată de echipa socială a proiectului și implementată într-un mod proporțional și limitat în timp, reflectând natura temporară și localizată a impacturilor identificate. Monitorizarea are scopul de a verifica dacă măsurile convenite de gestionare a accesului sunt implementate, dacă terenurile și rutele de acces sunt restabilite după construcție și dacă gospodăriile afectate pot relua activitățile normale de subzistență fără impacturi reziduale. Mai precis, se vor identifica eventualele lacune sau îmbunătățiri necesare, iar în cazul în care se identifică impacturi asupra mijloacelor de subzistență, se vor lua măsuri suplimentare pentru a se asigura că grupurile afectate își pot restabili sau îmbunătăți mijloacele de subzistență la nivelurile anterioare proiectului. Monitorizarea va fi participativă, implicând comunitățile afectate și părțile interesate relevante, și va asigura transparența și responsabilitatea pe tot parcursul implementării.

11.2 Monitorizarea internă

Monitorizarea internă va fi efectuată de personalul proiectului pentru a evalua eficacitatea implementării LRP și a face ajustările necesare. Monitorizarea se va concentra pe continuitatea accesului, soluționarea reclamațiilor și satisfacția gospodăriilor afectate. Monitorizarea va include consultări cu fermierii afectați și alte părți interesate, urmărirea progreselor în raport cu indicatorii conveniți și menținerea datelor defalcate pe gen. Indicatorii cheie de performanță (KPI) care vor fi urmăriți și raportați sunt rezumați în tabelul 11.1 de mai jos.

Tabelul 11.1: Indicatori-cheie de performanță pentru monitorizare

Parametru de monitorizare	Indicator cheie de performanță (KPI)	Note
Consultare	Numărul de întâlniri cu fermierii afectați și părțile interesate	Frecvența angajamentului va fi urmărită
Reclamații	Numărul de reclamații primite, % rezolvate, timpul mediu de soluționare	Dezagregate pe tip și gen
Accesul comunității	Procentul drumurilor agricole restaurate la starea inițială starea de construcție	Verificați prin inspecții la fața locului
Continuitatea pășunatului	Procentul de zile în care rutele de pășunat rămân deschise în timpul construcție	Comparați cu programul convenit
Construcție sezonieră constrângeri	% din zilele de construcție care au loc în cadrul perioada de iarnă (noiembrie-februarie)	Comparați cu constrângerile documentate angajamentul față de programarea de iarnă.
Notificare prealabilă privind accesul perturbare	Notificare prealabilă furnizată tuturor fermierilor afectați și utilizatorilor drumurilor agricole înainte de începerea lucrărilor	De confirmat prin divulgare Înregistrări și jurnale de angajament în timpul înainte de construcție și în timpul construcției
Acces alternativ aranjamente	Rute alternative temporare de acces identificate și convenite cu utilizatorii afectați în cazul în care accesul nu poate fi evitată	Alternative care trebuie convenite în prealabil lucrărilor prin implicarea directă și documentate de către
Restabilirea accesului	Toate rutele de acces afectate temporar au fost restabilite la starea dinaintea construcției sau la o stare mai bună	De verificat după finalizarea lucrărilor prin inspecția șantierului și confirmarea părților interesate
Rezultatul privind mijloacele de subzistență verificări	Confirmarea faptului că mijloacele de trai ale PAP au fost menținute sau restabilite în urma reinstalării	De verificat prin monitorizarea a șase luni după finalizarea și a accesului

Parametru de monitorizare	Indicator cheie de performanță (KPI)	Note
Starea subvenției APIA	Procentul fermierilor cu statutul subvenției verificat	Se verifică prin monitorizare înainte, în timpul și după construcție. ¹¹

Programul de monitorizare cu termene limită este prezentat în tabelul 11.2 de mai jos.

Tabelul 11.2: Programul de monitorizare internă

Etapă de monitorizare	Calendar	Obiectiv
Monitorizarea de bază	Înainte de începerea lucrărilor de construcție	Confirmarea accesului la pășunat, a rutelor de deplasare și a măsurilor convenite de evitare și programare cu toate părțile interesate identificate
Monitorizarea construcției	Lunar, pe durata lucrărilor de construcție de-a lungul coridorului cablului	Verificați punerea în aplicare a măsurilor de gestionare a accesului, respectarea etapelor de construcție și înregistrați orice perturbare a mijloacelor de trai sau nemulțumiri
Monitorizarea post-construcției	Trimestrial după finalizarea lucrărilor de construcție și de refacere a terenului	Verificați finalizarea și eficacitatea refacerii terenurilor și a accesului la pășunat și a rutelor de deplasare
Verificarea finală a mijloacelor de subzistență	La șase luni după finalizarea lucrărilor de refacere a terenurilor și de restabilire a accesului ¹²	Confirmarea faptului că mijloacele de subzistență au fost restabilite sau menținute și documentarea feedback-ului și satisfacției PAP

11.3 Monitorizare și evaluare externă

Revizuirea externă a implementării LRP nu va fi efectuată ca activitate independentă. În schimb, aceasta va face parte din procesul de monitorizare tehnică consultativă al creditorilor. Această abordare integrată asigură o supraveghere independentă, evitând în același timp duplicarea inutilă, având în vedere natura limitată și temporară a impactului proiectului.

Revizuirea va include:

- Verificarea rapoartelor de monitorizare internă și a progreselor înregistrate în raport cu angajamentele asumate
- Evaluarea funcționalității mecanismului de soluționare a reclamațiilor
- Confirmarea faptului că gospodăriile afectate au păstrat accesul la pășuni și drumuri agricole
- Identificarea oricăror măsuri corective necesare pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor. Evaluarea se va concentra pe:

- Eficacitatea măsurilor de menținere a accesului la pășuni și terenuri agricole
- Funcționalitatea mecanismului de soluționare a reclamațiilor
- Satisfacția gospodăriilor afectate cu privire la rezultatele restaurării
- Identificarea lecțiilor învățate pentru proiectele viitoare

Constatările vor fi documentate în rapoartele periodice de monitorizare ale creditorilor și vor fi comunicate echipei de proiect pentru gestionarea adaptativă și pentru a ghida orice măsuri corective.

¹ Statutul subvenției APIA include orice penalități sau deduceri.

² În sensul prezentului LRP, finalizarea refacerii terenului și a restaurării accesului se referă la momentul în care toate terenurile și rutele de acces afectate temporar au fost readuse la starea dinaintea construcției sau la o stare mai bună.

11.4 Gestionarea bazei de date și raportarea

Proiectul va menține o bază de date securizată cu toate gospodăriile și persoanele afectate eligibile pentru refacerea mijloacelor de trai. Această bază de date va înregistra informații de referință, drepturi și rezultate ale monitorizării. Datele colectate în timpul monitorizării interne vor fi utilizate pentru actualizarea profilurilor și urmărirea progreselor. Confidențialitatea și viața privată vor fi protejate. Informațiile vor fi partajate numai în scopuri aprobate și nu vor fi divulgate public.

Raportarea va fi proporțională cu amploarea impactului. Echipa de proiect va pregăti rezumate semestriale ale progresului în timpul construcției, care vor acoperi starea implementării, rezultatele monitorizării și orice acțiuni corective. Aceste rezumate vor fi incluse în rapoartele tehnice de monitorizare ale creditorilor, rather than as standalone LRP reports.

11.5 Management adaptativ

Rezultatele monitorizării și evaluării vor fi utilizate pentru a identifica eventualele lacune sau întârzieri și pentru a implementa prompt măsuri corective. Acest lucru asigură flexibilitate și îmbunătățire continuă în atingerea obiectivelor de refacere a mijloacelor de subzistență. Ajustările vor fi proporționale cu amploarea impactului și vor fi documentate în rapoartele de progres și în actualizările de monitorizare ale creditorului. Măsurile corective vor fi convenite cu echipa de proiect și documentate în rapoartele de monitorizare ale creditorului.

Anexe

A. Recensământul populațiilor direct afectate și sondajul privind impactul

Introducere

Scopul acestui sondaj a fost de a înțelege efectele posibile asupra utilizării terenurilor și mijloacelor de subzistență, pentru a informa elaborarea unui plan de restabilire a mijloacelor de subzistență (LRP) și a oricăror măsuri de sprijin.

Datele colectate includ informații despre componența gospodăriilor, indicatori socioeconomi de bază ai persoanelor afectate, utilizarea terenurilor și mijloacele de subzistență, fotografii și locații GPS și sunt protejate în conformitate cu Regulamentul (UE) 2016/679 (GDPR).

Întrebările prezentate mai jos au fost concepute ca îndrumări pentru structurarea discuțiilor cu gospodăriile și au fost aplicate în mod flexibil, permițând un dialog deschis și întrebări suplimentare, după caz, mai degrabă decât un format de interviu închis sau prescriptiv.

Observații preliminare rapide pe teren

Numele PAP: _____

Ora/data interviului: _____

Locație (GPS): _____

Scurtă descriere a amplasamentului _____

Perioada de impact (se completează pe baza datelor proiectului sau a datelor tehnice, nu se solicită respondenților. Conform informațiilor proiectului, durata estimată a impactului este:

() Zile

() **săptămâni**

() Luni

Recenzorul trebuie să noteze orice bunuri care ar putea fi deranjate:

1. Garduri
2. Copaci sau arbuști plantați
3. Jgheaburi de apă sau puncte de adăpare pentru animale
4. Canalizări sau canale mici
5. Structuri temporare (vă rugăm să descrieți): _____
6. Structură permanentă (vă rugăm să descrieți): _____
7. Altele (vă rugăm să descrieți): _____

Fotografii de la vizita la fața locului, note de teren, schițe (acolo unde sunt utile), coordonate GPS care vor fi colectate ca probe

Chestionar

1. Identificare și consimțământ

1.1. Sunteți de acord ca datele colectate în cadrul acestui interviu să fie utilizate în scopuri de analiză socială, pentru a contribui la elaborarea unui plan de refacere a mijloacelor de subzistență (LRP) și a documentației aferente proiectului Dama PV, în condiții de confidențialitate și fără a fi făcute publice individual?

Aceste date vor fi protejate în conformitate cu Regulamentul (UE) 2016/679 (GDPR).

1. Da, sunt de acord.
2. Da, dar fără fotografii.
3. Da, dar fără date GPS
4. Nu, nu sunt de acord. STOP
5. Puteți sări peste orice întrebare sau să vă opriți în orice moment.

1.2. Putem să vă contactăm ulterior dacă sunt necesare

clarificări? Da/Nu

Detalii de contact (dacă sunteți de acord) _

1.3. Numele respondentului (dacă sunteți de acord) _____

1.4. Sex (M/F)

1.5. PAP ID (atribuit de către recensământor, nu solicitat de la respondent) _____

1.6. Câți membri locuiesc permanent în gospodărie? _____

Categoria membrilor gospodăriei:	Număr:
Femei	
Bărbați	
Persoane cu vârsta între 0 și 15 ani	
Persoane cu vârsta cuprinsă între 16 și 64 de ani	
Persoane cu vârsta de 65	
persoane cu probleme grave/cronice de sănătate	
persoane cu dizabilități fizice sau mentale	
Persoane aparținând comunității rome	
Persoane aflate în șomaj de lungă durată	

2. Utilizarea terenului și activitatea

2.1 Care este dreptul sau permisiunea dvs. de a utiliza acest teren:

1. Sunt proprietarul acestui teren
2. O închiriez sau o iau în leasing de la guvern
3. O închiriez sau o iau în leasing de la un proprietar privat
4. O utilizez în mod informal, cu permisiune verbală
5. O utilizez fără permisiune formală (teren deschis sau comunal)
6. Altele (vă rugăm să specificați) _____

2.2. Care este principalul mod în care utilizați acest teren?

1. Pășunat
2. Păstoritul (deplasarea animalelor)
3. Agricultură sau cultivarea recoltelor
4. Altele (vă rugăm să specificați): _____

2.3. Aproximativ cât teren folosiți aici?

1. Mai puțin de 0,5 ha
2. 0,5–2 ha
3. 2–5 ha
4. Mai mult de 5 ha
5. Nu sunt sigur

2.4. Cât de des folosiți această zonă?

1. Zilnic
2. Sezonier (specificați lunile din fiecare an) _____
3. Ocazional / ad-hoc (specificați frecvența aproximativă: săptămânal, lunar, rar):

2.5. Zona pe care o utilizați se suprapune sau se află lângă traseul planificat al cablului sau zona de construcție? (afișați harta)

1. Se suprapune cu traseul
2. Adiacent traseului (atinge limita)
3. În aceeași localitate, dar nu adiacentă
4. Departe de traseu / neafectat

3. Contextul creșterii animalelor și al mijloacelor de subzistență

3.1. Ce tipuri de animale dețineți în prezent?

Animale	Număr:
Oi	
Capre	

Bovine	
Cai	
Altele (vă rugăm să specificați)	

3.2. Vreuna dintre **zonele de hrănire, adăpare sau odihnă** se află în zona de construcție sau în apropierea acesteia? (arată harta, înregistrează locațiile pe hartă)

1. Da, în zona de construcție
2. Adiacent zonei de construcție
3. Nu, toate se află în afara zonei afectate

3.3. Dacă da, ce tip de zonă este afectată?

1. Zona de hrănire
2. Punct de adăpare
3. Zona de odihnă
4. Altele (vă rugăm să specificați): _____

3.4. Odată ce construcția va fi finalizată, intenționați să continuați să pășunați în această zonă?

1. Da, imediat
2. Da, dar numai după o anumită perioadă de timp
3. Nu sunt sigur
4. Nu, voi folosi o altă zonă

4. Interacțiunea anticipată cu construcția

4.1. Ce fel de schimbări credeți că ar putea avea loc în această zonă în timpul construcției?

1. Acces sau circulație limitate
2. Mai mult zgomot sau praf
3. Mai multe vehicule sau activitate în zonă
4. Prezența muncitorilor sau a echipamentelor
5. Altele (vă rugăm să specificați): _____

4.2. Cât timp credeți că vor dura aceste schimbări?

1. Câteva zile
2. Câteva săptămâni
3. Câteva luni
4. Nu știu

4.3. Cum v-ar putea afecta aceste schimbări pe dumneavoastră sau activitățile dumneavoastră obișnuite?

1. Relocare temporară (mutarea animalelor sau a activităților în altă parte)
2. Modificarea programului (ajustarea pășunatului, a programului de lucru etc.)
3. Nu se preconizează efecte majore
4. Altele (vă rugăm să specificați): _____

5. Active și facilități expuse riscului

5.1. Există vreunul dintre următoarele elemente situate în interiorul sau în apropierea traseului proiectului funciar sau a zonei de construcție?

1. Adăposturi sau grajduri pentru animale
2. Garduri
3. Jgheaburi de apă sau zone de hrănire
4. Fân, furaje sau alte materiale depozitate
5. Clădiri mici sau depozite
6. Altele (vă rugăm să specificați): _____

5.2. Vreunul dintre aceste active este utilizat în prezent?

1. Da (vă rugăm să descrieți): _____
2. Nu

5.3. Este necesară **protecția temporară, relocarea sau repunerea în funcțiune** a vreunui dintre acestea **după** finalizarea lucrărilor de construcție?

1. Da (vă rugăm să descrieți): _____
2. Nu

6. Vulnerabilitate și comunicare

6.1. Există vreo situație în gospodărie care ar putea îngreuna adaptarea la impactul temporar al lucrărilor de construcție?

1. Niciuna
2. Persoane în vârstă sau cu mobilitate redusă în gospodărie
3. Dizabilități sau boli cronice
4. Un singur venit sau venituri limitate
5. Îngrijirea persoanelor dependente (copii, persoane în vârstă)
6. Altele (specificați): _____

6.2. Care este **modalitatea preferată de a primi actualizări sau notificări referitoare la proiect**?

1. Vizită personală sau prin intermediul ofițerului de legătură cu comunitatea (CLO)
2. Apel telefonic
3. Mesaj WhatsApp
4. SMS / mesaj text
5. Scrisoare sau notificare tipărită
6. Prin intermediul primăriei sau consiliului local
7. Altele (specificați): _____

7. Note finale ale recenzorului și documentație

7.1 Înregistrați orice structuri, materiale sau instalații vizibile care ar putea fi afectate

7.2 Înregistrați starea vizibilă a terenului și utilizarea actuală, precum și orice discrepanțe cu înregistrările cadastrale

7.3 Înregistrați alți utilizatori identificați în apropiere

7.4 Faceți și etichetați fotografiile relevante (numere de fotografii: _____)

7.5 Schițați locațiile aproximative în raport cu traseul.

7.6 Orice note finale

B. Primar / Reprezentant al comunei

Întrebări orientative pentru interviu

1. Puteți confirma dacă vreunul dintre locuitori sau păstori utilizează în mod regulat terenul de-a lungul traseului cablului?
2. Există chiriași cunoscuți sau utilizatori informali ai pășunilor din apropierea capătului nordic al traseului?
3. Aproximativ câte persoane depind de pășunatul animalelor în această zonă?
4. Există gospodării vulnerabile (păstori vârstnici, familii cu venituri mici) care ar putea avea nevoie de asistență suplimentară dacă accesul la pășunat este restricționat în timpul construcției?
5. Care ar fi cele mai practice modalități de a informa utilizatorii înainte de începerea lucrărilor de construcție? (de exemplu, prin intermediul primăriei, al liderilor locali sau prin apeluri telefonice directe)
6. Există zone alternative de pășunat în apropiere care ar putea fi utilizate temporar, dacă este necesar?
7. Ce perioade sau evenimente locale (recoltarea, ciclul de pășunat, sărbătorile religioase) ar trebui evitate pentru a minimiza perturbările?
8. Cu cine din comună ar trebui să se coordoneze echipa de proiect în timpul lucrărilor la fața locului?
9. Comuna ar sprijini o scurtă întâlnire de follow-up după finalizarea construcției pentru a confirma restaurarea?

Întrebări de referință socioeconomice

10. Aproximativ câte gospodării din comună își obțin veniturile în principal din creșterea animalelor sau din agricultură mixtă?
11. Pentru gospodăriile tipice de crescători de animale de aici, care este dimensiunea obișnuită a turmelor (mică, medie, mare)?
12. Există anumite grupuri care ar putea fi mai vulnerabile la perturbări temporare (gospodării conduse de persoane în vârstă, romi, familii cu venituri mici)?
13. În ce luni este disponibilitatea pășunilor sau a furajelor cea mai limitată – când ar fi cel mai dificil să se impună restricții de acces pe termen scurt?

C. Întrebări pentru interviul cu reprezentantul consiliului local

1. Consiliul a fost informat cu privire la traseul planificat al cablului și lucrările temporare de acces?
2. Consiliul administrează sau închiriaza vreuna dintre parcelele de teren afectate?
3. Există probleme sau dispute cunoscute cu privire la utilizarea pășunilor de-a lungul traseului?
4. Cum poate proiectul să se coordoneze cel mai bine cu consiliul local pentru a informa locuitorii sau utilizatorii terenurilor înainte de începerea construcției?
5. Consiliul a identificat gospodării sau persoane fizice deosebit de vulnerabile care depind de aceste terenuri?
6. Consiliul local ar ajuta la verificarea listei utilizatorilor de terenuri afectate sau la transmiterea notificărilor privind calendarul construcției?
7. Există perioade specifice în care lucrările ar trebui evitate?
8. Consiliul are vreo recomandare pentru a asigura accesul fără probleme și pentru a minimiza perturbările temporare?

Întrebări socioeconomice de bază

9. Aproximativ câte gospodării din comună se bazează în principal pe creșterea animalelor sau pe agricultura mixtă pentru a-și asigura veniturile?

10. Pentru gospodăriile tipice de crescători de animale de aici, care este dimensiunea obișnuită a turmelor (mică, medie, mare)?
11. Există grupuri speciale care ar putea fi mai vulnerabile la perturbări temporare (gospodării conduse de persoane în vârstă, romi, familii cu venituri mici)?
12. În ce luni este disponibilitatea pășunilor sau a furajelor cea mai limitată – când ar fi cel mai dificil să se impună restricții de acces pe termen scurt?

